

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Sociální problém nelegálního zaměstnávání
cizinců v České republice**

Bakalářská práce

Autor: Eva Skoková

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D.

Datum odevzdání: 5. května 2011

Abstrakt: Sociální problém nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice

Cizinci a jejich zaměstnavatelé porušují v souvislosti s nelegálním pobytem a nelegálním zaměstnáváním právní předpisy České republiky. Cílem bakalářské práce je analyzovat, jakým způsobem k tomuto porušení dochází. V teoretické části bakalářské práce byly metodou sekundární analýzy dat analyzovány zákony a dokumenty, které s problematikou pobytu a zaměstnanosti cizinců souvisejí.

Výzkumná část bakalářské práce je zaměřena na kontroly zaměstnanosti, které provedly úřady práce, cizinecká policie a celní správa v roce 2009. Při zpracování této části bakalářské práce byla použita metoda analýzy dat a metoda dotazování, kdy byla data od zaměstnanců těchto orgánů získávána technikou řízených rozhovorů. Po vyhodnocení výsledků výzkumu byla potvrzena hypotéza, že po vstupu České republiky mezi země Schengenského prostoru se počet nelegálně zaměstnaných cizinců zvýšil.

Bakalářská práce může sloužit jako studijní pomůcka celním úředníkům, kteří budou pověřeni kontrolou zaměstnanosti cizinců. Z tohoto důvodu je ve výzkumné části práce podrobně popsána kontrola zaměstnanosti cizinců, jak ji provádějí orgány celní správy.

Abstract: Social issue of illegal employment of foreigners in the Czech Republic

Foreigners and their employers violate the legislation in the Czech Republic in connection with illegal stay and illegal employment. The objective of this thesis is to analyze how this violation occurs. The theoretical part of the thesis analysed, through the method of a secondary data analysis, the laws and documents relating to the issue of foreigners' stay and employment.

The research part of this thesis is focused on employment checks carried out by labour offices, the Alien Police and the customs administration in 2009. Processing this thesis part involved the method of data analysis and the method of questioning when the data from the staff of these institutions was acquired through the technique of structured interviews. After evaluating the research results, the hypothesis of the thesis was confirmed; the hypothesis stated that the number of illegally employed foreigners has increased after the Czech Republic joined the Schengen area countries.

This thesis may serve as a learning aid for customs officers who will be entrusted with checks of foreigners' employment. For this reason, the research part of the thesis detailed checks of foreigners' employment as carried out by customs authorities.

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci na téma Sociální problém nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice vypracovala samostatně a použila jen pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 5. května 2011

podpis.....

Děkuji touto cestou Mgr. et Mgr. Jitce Vackové, Ph.D. za pomoc a odborné vedení při vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům úřadu práce, policistům cizinecké policie a příslušníkům celní správy za vstřícný přístup při realizaci výzkumu k této práci.

Obsah:

Úvod.....	9
1. Současný stav.....	11
1.1 Migrační politika.....	11
1.1.1 Pravidla překračování státních hranic.....	11
1.2 Druhy pobytu cizinců na území České republiky.....	13
1.3 Zaměstnávání cizinců na území České republiky.....	14
1.3.1 Povolení k zaměstnání cizince.....	17
1.3.2 Zelené karty.....	19
1.3.3 Modré karty.....	19
1.4 Veřejné zdravotní pojištění.....	20
1.5 Pojistné na sociální zabezpečení.....	21
1.5.1 Nemocenské pojištění.....	22
1.6 Daně z příjmů.....	23
1.7 Kontrola zaměstnávání cizinců na území České republiky.....	24
1.7.1 Zásady výkonu kontrolní činnosti.....	26
1.8 Přestupky, správní delikty a trestné činy spáchané v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním.....	27
2. Cíl práce a hypotézy.....	29
3. Metodika.....	30
4. Výsledky.....	31
4.1 Kontrolní činnost úřadů práce.....	31
4.2 Kontrolní činnost Ministerstva vnitra a Policie ČR.....	33
4.2.1 Ministerstvo vnitra.....	33
4.2.2 Služba cizinecké policie.....	35
4.3 Kontrolní činnost celních orgánů.....	36
4.3.1 Postup při kontrole.....	36
4.3.2 Výsledky kontrolní činnosti.....	40
4.3.3 Efektivita provedených kontrol.....	41

4.3.4	<i>Počet zkontrolovaných cizinců podle skupin vykonávaných činností....</i>	<i>41</i>
4.3.5	<i>Počet zjištěných cizinců bez povolení k zaměstnání podle národností....</i>	<i>43</i>
4.3.5.1	<i>Ukrajinci v ČR.....</i>	<i>43</i>
4.3.5.2	<i>Vietnamci v ČR.....</i>	<i>44</i>
4.3.6	<i>Celostátní kontrolní akce.....</i>	<i>46</i>
4.4	Prevence nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice a podpora legálních forem pracovní migrace.....	48
5.	Diskuse.....	51
6.	Závěr.....	54
7.	Seznam použitých zdrojů.....	56
8.	Klíčová slova.....	58
9.	Přílohy.....	59

Úvod

Po změnách ve společnosti, které nastaly v roce 1990, se začala Česká republika vážněji zabývat problémem zaměstnávání cizinců.

Problematiku zaměstnanosti a základní postupy při zaměstnávání cizinců upravoval zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti. Nová právní úprava, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, převzal z původního zákona pozitivní zkušenosti ověřené v praxi a upřesnil a rozšířil jednotlivé oblasti zaměstnanosti. Tato nová právní úprava je kompatibilní s právem Evropské unie.

V lednu roku 2000 vstoupil v platnost zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném znění, který znamenal další zásadní obrat v zaměstnávání cizinců. Tento zákon již vycházel ze zásad imigrační politiky států Evropské unie.

Do 30. dubna 2004 byl za cizince v České republice považován každý, kdo neměl české státní občanství. Po přistoupení České republiky do Evropské unie, 1. května 2004, se změnily hlavní zákonné normy upravující zaměstnávání cizinců. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti a zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky byly rozšířeny o pojmy jako občan Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru a podrobněji byl definován status „cizince“ nejen z pohledu zaměstnanosti, ale také s ohledem na jejich pobyt v České republice.

21. prosince 2007 vstoupila Česká republika spolu s dalšími osmi státy Evropské unie do tzv. Schengenského prostoru. V Schengenském prostoru nedochází k hraniční kontrole na pozemních hranicích a osoby projíždějí bývalými hraničními přechody bez zastavení. Státní hranici mohou překračovat kdykoli a na jakémkoli místě.

Schengenský prostor napomáhá cizincům k snadnějšímu vstupu, včetně nelegálního, na území všech jeho států. Když cizinec vstoupí na území Schengenského prostoru, nemusí se podrobit hraniční kontrole při překračování státních hranic ostatních zúčastněných států. Složky, které se zabývají kontrolou pohybu těchto osob, kontrolou jejich pobytu a zaměstnávání na území České republiky, musejí vedlejším vlivům vstupu do Schengenského prostoru věnovat zvýšenou pozornost. V současné době

upravuje problematiku zaměstnávání cizinců již celá řada evropských, ale i národních norem.

V důsledku nelegálního zaměstnávání cizinců na území České republiky dochází ke krácení příjmů státního rozpočtu, příjmů Správy sociálního zabezpečení a zdravotních pojišťoven. Cizinci v České republice se nemalým dílem podílejí na majetkové a násilné trestné činnosti a vyvíjejí také aktivity související s další migrací cizinců do zemí s vyspělou ekonomikou.

Cílem bakalářské práce je analyzovat, jakým způsobem zaměstnavatelé a nelegálně zaměstnaní cizinci porušují platné právní předpisy České republiky.

Pro potvrzení hypotézy, která předpokládá, že se po vstupu České republiky do Schengenského prostoru počet nelegálně zaměstnaných cizinců zvýšil, a k dosažení cíle bakalářské práce bude využita metoda analýzy dokumentů. Za použití techniky sekundární analýzy dat budou zkoumána data celní správy, vyplývající z vykonaných kontrol zaměstnanosti cizinců. Metodou dotazování budou získány poznatky od úřadů práce, součinnostních orgánů Policie České republiky a celních úřadů.

Bakalářská práce může být využívána jako studijní pomůcka pro celní úředníky, kteří budou kontrolou zaměstnanosti cizinců v budoucnu pověřeni.

1. Současný stav

1.1 Migrační politika

Podle Brettell, Hollifielda (2000) je migrace jedním z nejdiskutovanějších témat, které existuje od počátku naší historie. V moderní době se úzce váže s globalizačními procesy a nejen svým rozsahem, ale i významností je předmětem studií mnoha vědních disciplín a oborů. Globalizační procesy, mezi které patří i rozvoj komunikačních technologií a doprava, umožnily snadnější pohyb obyvatelstva.

Jak uvádí Migrační a azylová politika (2009), zaměřuje se migrační politika na potírání nelegálních forem migrace a jejich negativních důsledků. Snaží se využít přínosy, které nabízí migrace legální. Dobře řízená legální pracovní migrace by měla působit ve prospěch Evropské unie, aby posílila její hospodářský růst, uspokojila aktuální nedostatek vlastních pracovních sil v určitých odvětvích a vyrovnala se s nepříznivým demografickým vývojem. Z tohoto důvodu vznikl koncept „globálního přístupu k migraci“, jehož základní myšlenkou je posílit spolupráci a dialog se třetími zeměmi, bez jejichž zapojení není možné migrační politiku účinně realizovat.

Česká republika se v posledních letech stala vyhledávanou zemí pro lidi, kteří migrují za prací. Podle Sakové (2009) je ale v současné době největším problémem řešení otázky, jak tyto migranty vrátit do země původu, neboť v důsledku ekonomické krize došlo k nedostatku pracovních míst i pro občany České republiky.

1.1.1 Pravidla překračování státních hranic

Jak vyplývá z Pravidel překračování hranic (2009), mohou osoby vnitřní hranice Schengenského prostoru překračovat v jakémkoliv místě, hraniční kontrola se bez ohledu na jejich státní příslušnost neprovádí. V rámci Schengenského prostoru upravuje pravidla pro překračování hranic speciální předpis- tzv. Schengenský hraniční kodex.

Na vnějších hranicích Schengenského prostoru jsou všechny osoby a věci, které tyto hranice překračují, kontrolovány. Při kontrole se rozlišuje, zda se jedná o osoby požívající právo na volný pohyb (občané států Schengenu, EU a Lichtenštejnska včetně

jejich rodinných příslušníků) nebo o občany tzv. třetích zemí. Zatímco cílem kontroly občanů EU je ověřit jejich totožnost a platnost předloženého cestovního dokladu, občané třetích zemí jsou podrobeni důkladné kontrole, během které je kromě totožnosti a platnosti cestovního dokladu ověřováno také splnění všech dalších podmínek nezbytných pro vstup a pobyt v Schengenském prostoru (např. zdůvodnění účelu pobytu, dostatek prostředků na obživu během celého předpokládaného pobytu, apod.). Na vnitřních hranicích států Schengenu nesmí být hraniční kontroly prováděny vůbec, což se týká všech osob. Volnost pohybu osob přes vnitřní hranice Schengenského prostoru však není absolutní. Je třeba i nadále dbát na dodržování pravidel vyplývajících z předpisů daného státu.

Za účelem sladění celních předpisů, které jsou platné ve členských státech Schengenského prostoru, vzniklo Nařízení Rady (EHS) č. 2913/1992 (Celní kodex společenství), který tyto předpisy dříve rozptýlené ve velkém počtu směrnic a nařízení sjednocuje a v některých případech zjednodušuje nebo doplňuje.

Jak vyplývá z Nařízení evropského parlamentu a rady (ES) č. 562/2006 (Schengenský hraniční kodex), ochranu hranic netvoří pouze kontroly osob na hraničních přechodech a ostraha mezi nimi, ale také analýza rizik a hrozeb, které mohou mít vliv na bezpečnost vnějších hranic. Je proto nezbytné stanovit podmínky, kritéria a prováděcí pravidla, jimiž se budou kontroly na vnějších hranicích řídit.

Schengenský hraniční kodex nijak nemění místní omezení vyplývající z pravidel silničního provozu, ochrany přírody a krajiny či soukromého majetku. V jednotlivých zemích se liší předpisy stanovující např. nejvyšší povolenou rychlost, tolerovanou hladinu alkoholu v krvi při řízení motorových vozidel, lhůty pro hlášení pobytu, pravomoci právo vynucujících orgánů, apod. Schengenská pravidla poskytují každému státu právo a do určité míry i povinnost provádět i nadále policejní opatření za účelem boje s kriminalitou a nelegální migrací v souladu s národní legislativou. Každý schengenský stát tedy může provádět kontroly osob na svém území. Tato policejní opatření, zvláště ta prováděná v příhraničních oblastech, však musí splňovat následující schengenská pravidla:

- mají za cíl ochranu hranic,

- vycházejí z všeobecných policejních informací a zkušeností týkajících se možných hrozeb pro veřejnou bezpečnost a mají především za cíl bojovat proti přeshraniční trestné činnosti,
- jsou plánována a prováděna tak, že se zřetelně odlišují od systematických kontrol osob na vnějších hranicích,
- provádějí se na základě namátkových kontrol.

1.2 Druhy pobytu cizinců na území České republiky

Dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, mohou cizinci na území České republiky pobývat přechodně nebo trvale.

Cizinec pobývá na území přechodně:

- bez víza,
- na základě krátkodobého víza uděleného podle přímo použitelného právního předpisu Evropských společenství
- na základě dlouhodobého víza
- na základě povolení k dlouhodobému pobytu nebo povolení k přechodnému pobytu anebo
- na základě výjezdního příkazu.

Krátkodobá víza se podle Informační publikace pro cizince (2009) udělují cizincům, kteří splní všechny podmínky pro vstup a pobyt na území všech států schengenského prostoru a kteří zde hodlají pobývat po dobu nepřesahující tři měsíce během půl roku ode dne prvního vstupu na území.

Dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, uděluje dlouhodobé vízum k pobytu nad 90 dnů ministerstvo na žádost cizince, který hodlá pobývat na území České republiky po dobu delší než tři měsíce. Toto vízum se uděluje maximálně na šest měsíců, lze je ale opakovaně prodloužit, pokud trvá účel, pro který bylo uděleno.

K žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání je cizinec povinen předložit povolení k zaměstnání, nebo v žádosti uvést číslo jednacích žádosti o vydání povolení k zaměstnání a dále také uvést, u kterého úřadu práce o takové povolení požádal. Povolení k zaměstnání nemusí cizinec předkládat a číslo jednacích

uvádět, pokud není povolení k zaměstnání podle zákona o zaměstnanosti podmínkou výkonu zaměstnání.

K žádosti o udělení víza k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání je cizinec povinen předložit doklad o zapsání do příslušného rejstříku, seznamu nebo evidence.

Povolení k dlouhodobému pobytu

Informační publikace pro cizince (2009) uvádí, že cizinci pobývající na území České republiky na základě víza k pobytu nad 90 dnů, mohou požádat o udělení povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání, podnikání nebo studia. Jak upravuje novela zákona o pobytu cizinců č. 427/2010 Sb., mohou o povolení k dlouhodobému pobytu požádat cizinci, kteří hodlají pobývat na našem území po dobu delší šesti měsíců a trvá účel pobytu, pro který bylo původně uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů. Cizinec, u kterého se původní účel pobytu změnil a hodlá dále pobývat na území za účelem podnikání, může požádat o změnu účelu pobytu. Toto lze pouze v případě, že je držitelem platného povolení k dlouhodobému pobytu a pobývá na území déle než dva roky. Cizinec je oprávněn pobývat na našem území po dobu uvedenou v průkazu o povolení k pobytu.

Udělení trvalého pobytu

Povolení k trvalému pobytu se vydává cizinci na jeho žádost po pěti letech nepřetržitého pobytu na území České republiky. V některých případech, jako je pobyt cizince z důvodů hodných zřetele (například za účelem společného soužití cizince se státním občanem České republiky) nebo z humanitárních důvodů, může vydat ministerstvo vnitra toto povolení cizinci i bez předchozího nepřetržitého pobytu na území České republiky.

Platnost povolení k pobytu zaniká v případě, že cizinec nabude státního občanství České republiky.

1.3 Zaměstnávání cizinců na území České republiky

K základním právním předpisům upravujícím zaměstnávání cizinců patří zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti, v platném znění, který upravuje státní politiku

zaměstnanosti s cílem zabezpečit plnou zaměstnanost. Tato nová právní úprava je kompatibilní s právem Evropské unie. Kromě jiného je cílem tohoto zákona i potírání nelegální práce. Pro účely tohoto zákona se nelegální prací rozumí taková práce, kterou cizinec nevykonává pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy, nebo ji vykonává v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání nebo bez tohoto povolení, je-li podle tohoto zákona povolení k zaměstnání vyžadováno.

Státní politiku zaměstnanosti v jednotlivých okresech České republiky zabezpečují úřady práce. Pro cizince je příslušnost k určitému úřadu práce dána místem výkonu práce. Úřady práce jsou v rozsahu stanoveném zákonem o zaměstnanosti oprávněny vykonávat kontrolní činnost, včetně ukládání pokut.

Za cizince je podle zákona o zaměstnanosti považován občan, který není občanem České republiky nebo občanem Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru (Norska, Islandu, Lichtenštejnska) a Švýcarska ani jeho rodinným příslušníkem. Cizincem je i osoba bez státní příslušnosti.

Cizinec, který má na území ČR trvalý pobyt, je považován stejně jako občan EU nebo jeho rodinný příslušník za občana, který k výkonu práce na území ČR nepotřebuje povolení k zaměstnání.

Jak uvádí Zahraniční zaměstnanost (2000), má z hlediska zaměstnávání cizinec s trvalým pobytem stejné právní postavení jako občan České republiky, tzn. že při výběru zaměstnání není omezován s výjimkou některých povolání, kdy podle právních předpisů platných na území České republiky se státní občanství vyžaduje.

Zaměstnávání je dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, forma závislého vztahu zaměstnance na zaměstnavateli, kdy zaměstnanec provádí činnost podle pokynů zaměstnavatele v době a na místě zaměstnavatelem k tomu určeném, za předem dohodnutou odměnu.

Pracovněprávní vztahy mezi cizincem a zaměstnavatelem upravuje především zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce a předpisy s ním související, obdobně jak je tomu i u občanů ČR. Zákoník práce však v těchto případech umožňuje pracovněprávní vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem upravit odchylně podle právních předpisů

o mezinárodním právu soukromém. Výkon práce cizinci vysílanými na území ČR zahraničním zaměstnavatelem za účelem plnění smlouvy uzavřené s tuzemskou právnickou nebo fyzickou osobou se řídí obvykle právem země, ve které má zahraniční zaměstnavatel své sídlo.

Zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, je dána evidenční povinnost. Všichni cizinci, u kterých se vyžaduje povolení k zaměstnání, i občané EU, u kterých se povolení k zaměstnání nevyžaduje, budou evidováni na úradech práce. Zaměstnavatelé jsou povinni vést evidenci nejen občanů EU, ale všech cizinců, které zaměstnávají nebo kteří jsou k nim vysláni k výkonu práce zahraničním zaměstnavatelem.

Evidence musí obsahovat: identifikační údaje o cizinci, adresu v zemi trvalého pobytu, údaje o cestovním dokladu (druh dokladu a jeho číslo, název orgánu který jej vydal), identifikační údaje budoucího zaměstnavatele, druh práce, místo výkonu práce a dobu, po kterou by zaměstnání mělo být vykonáváno. Dále zaměstnavatel eviduje pohlaví těchto osob, jejich zařazení podle odvětvové klasifikace ekonomických činností, nejvyšší dosažené vzdělání, požadované vzdělání, dobu, na kterou jim povolení k pobytu a zaměstnání bylo vydáno, skutečný den nástupu a skončení zaměstnání nebo vyslání k výkonu práce zahraničním zaměstnavatelem a lékařské potvrzení o zdravotním stavu cizince (ne starší jednoho měsíce).

Nemělo by se stát, že při kontrole na pracovišti zaměstnavatele budou při výkonu práce zjištěni cizinci, o kterých zaměstnavatel nebude vědět. Zaměstnavatel nemůže zdůvodnit tuto situaci tím, že to nejsou jeho zaměstnanci. I cizinci, kteří jsou svým zahraničním zaměstnavatelem vysláni k výkonu práce, musí mít povolení k zaměstnání a bude je tedy mít v evidenci ten zaměstnavatel, pro kterého (např. v subdodávce) pracují.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, uvádí, že zaměstnavatel, u něhož je cizinec zaměstnán, s ním může písemně sjednat, že ho dočasně přidělí k výkonu práce k jiné právnické nebo fyzické osobě.

Dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, mohou úřady práce veškeré údaje vedené o cizincích sdělovat, jen dají-li k tomu tyto osoby písemný souhlas nebo je-li to v souladu se zákonem na ochranu osobních údajů.

1.3.1 Povolení k zaměstnání cizince

Jak vyplývá z ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, cizinec (který není občanem EU ani jeho rodinným příslušníkem) může být přijat do zaměstnání jen tehdy, má-li platné povolení k zaměstnání a platné povolení k pobytu na území ČR. Cizinec musí žádat o povolení k zaměstnání písemně před svým příchodem na území ČR buď sám, nebo prostřednictvím zaměstnavatele, u kterého má být zaměstnán.

Žádost o povolení k zaměstnání obsahuje:

- identifikační údaje cizince (jméno, příjmení, rodné příjmení, státní občanství, rodné číslo nebo datum a místo narození nebylo-li rodné číslo přiděleno, bydliště),
- adresu v zemi trvalého pobytu a adresu pro doručování zásilek,
- číslo cestovního dokladu a název orgánu, který cestovní doklad vydal,
- identifikační údaje budoucího zaměstnavatele (název, sídlo, identifikační číslo),
- druh práce,
- místo výkonu práce a dobu, po kterou by mělo být zaměstnání vykonáváno,
- případně další údaje nezbytné pro výkon zaměstnání.

Přílohy k žádosti:

- fotokopie stránky cestovního dokladu obsahující identifikační údaje cizince,
- úředně ověřená kopie dokladu o profesní způsobilosti pro obor, ve kterém bude cizinec na území ČR pracovat (výuční list, maturitní vysvědčení, diplom o ukončení vysokoškolského studia apod.),
- další doklady, jestliže to vyplývá z charakteru zaměstnání nebo jestliže to stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas a již je Česká republika vázána.

Povolení k zaměstnání může vydat úřad práce na místo, které bylo ohlášeno jako volné a které nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek volných pracovních sil obsadit jinak. O povolení k zaměstnání cizince vydá úřad práce

rozhodnutí a může povolit zaměstnání nejdéle na dobu jednoho roku, s přihlédnutím k situaci na trhu práce. Cizinec má možnost podat nejdříve tři měsíce a nejpozději třicet dnů před ukončením doby platnosti vydaného povolení k zaměstnání žádost o prodloužení tohoto povolení. K žádosti cizinec přikládá vyjádření zaměstnavatele, že cizince nadále zaměstná. Prodloužení je možné s přihlédnutím k situaci na trhu práce i opakovaně, nejdéle na dobu jednoho roku, vždy však u téhož zaměstnavatele.

Podle Zahraniční zaměstnanosti (2000) je zaměstnavatel povinen nabídnout cizinci pracovní a mzdové podmínky obvyklé u občana ČR ve stejném pracovním zařazení podle platných právních předpisů, případně v souladu s kolektivními nebo pracovními smlouvami.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, vylučuje udělení povolení k zaměstnání cizinci, který nesplňuje některou z podmínek stanovenou zákonem o zaměstnanosti.

Platnost povolení k zaměstnání zaniká:

- uplynutím doby, na kterou bylo vydáno,
- skončením zaměstnání před uplynutím doby, na kterou bylo vydáno (např. výpověď zaměstnavatele z důvodu porušení pracovní kázně),
- uplynutím doby, na kterou byl cizinci povolen pobyt (povolení k pobytu nemusí vždy odpovídat době požadovaného povolení k zaměstnání),
- zánikem oprávnění k pobytu z jiného důvodu (např. z důvodu trestné činnosti cizince).

Důsledkem odejmutí povolení k zaměstnání bude i odejmutí pobytu, eventuálně vyhoštění cizince z území České republiky.

Oznamovací povinnost

Zaměstnavatel je povinen oznámit úřadu práce obsazení volného místa cizincem do deseti kalendářních dnů. Zaměstnavatel je dále povinen písemně informovat příslušný úřad práce o tom, že cizinec, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání, do práce nenastoupil nebo že ukončil zaměstnání před uplynutím doby, na kterou mu bylo povolení vydáno. Dále musí oznámit ukončení zaměstnání z některého z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až e) zákoníku práce nebo dohodou z týchž důvodů.

Zaměstnavatel je povinen oznámit ukončení zaměstnání z důvodu okamžitého zrušení podle § 56 zákoníku práce. Při ukončení zaměstnání výpovědí, dohodou nebo okamžitým zrušením je zaměstnavatel povinen uvést i důvod ukončení tohoto zaměstnání.

1.3.2 Zelené karty

Jak informuje Zahraniční zaměstnanost (2000), je Zelená karta vydávána cizincům za účelem zaměstnání na území České republiky. Cizinec, který je držitelem Zelené karty, je oprávněn pobývat na území České republiky a pracovat na pracovním místě, na které byla tato karta vydána. Platnost zelené karty je 2-3 roky a lze ji za určitých podmínek prodloužit.

Vydání Zelené karty usnadňuje cizincům přístup na trh práce. Tato karta je určena cizincům, kteří mají kvalifikaci, o kterou je v České republice zájem.

Zelená karta je určena cizincům z určitých zemí, které nejsou členy Evropské unie. Vydává se na konkrétní místo, které se nedaří obsadit pracovníky z České republiky nebo EU. Seznam těchto pracovních míst je možné nalézt v centrální evidenci volných míst pro držitele Zelených karet. Cizinec si zde může také ověřit, zda na volné místo, o kterém se dozvěděl jinde, je možné vydat Zelenou kartu. Žádost o Zelenou kartu podává cizinec na příslušném zastupitelském úřadu České republiky. Česká republika se snaží proceduru vydávání Zelených karet maximálně zjednodušit.

1.3.3 Modré karty

Podle Zahraniční zaměstnanosti (2000) je Modrá karta vydávána cizincům ze zemí, které nejsou členy Evropské unie. Tato karta usnadňuje přístup na trh práce cizincům, kteří mají vyšší kvalifikaci, po které je v České republice poptávka. Držitel Modré karty je oprávněn pobývat na území a pracovat na pracovním místě, na které byla karta vydána.

Žádost o Modrou kartu podává cizinec na příslušném zastupitelském úřadu České republiky. K žádosti je nutné připojit uzavřenou pracovní smlouvu, doklady

k prokázání kvalifikace (minimálně vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání) a potvrzení o zajištěném ubytování na našem území.

Modrá karta je vydávána na konkrétní pracovní místo a její platnost odpovídá době výkonu zaměstnání stanovené pracovní smlouvou plus tři měsíce, nejdéle však na dva roky.

Pokud je cizinci Modrá karta udělena, obdrží od zastupitelského úřadu vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem jejího převzetí. Před vyznačením víza je cizinec povinen předložit doklad o uzavření cestovního zdravotního pojištění. Do tří pracovních dnů ode dne vstupu na území si cizinec převezme Modrou kartu na pracovišti odboru azylové a migrační politiky. Poté se cizinec bez prodlení dostaví ke svému zaměstnavateli.

1.4 Veřejné zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění upravuje zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. Zdravotně pojištěny jsou podle tohoto zákona osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky a osoby, které nemají na území České republiky trvalý pobyt, ale jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky.

Zaměstnavatelem se pro účely zdravotního pojištění rozumí právnická nebo fyzická osoba, která je plátcem příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků podle zvláštního právního předpisu, zaměstnává zaměstnance a má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky.

Zaměstnáním se pro účely zdravotního pojištění rozumí činnost zaměstnance, ze které mu plynou od zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků, zdaňované podle zvláštního právního předpisu.

Podle zákona č. 427/2010 Sb., který je novelou zákona o pobytu cizinců, se cizinci, kteří získají trvalý pobyt v České republice, stávají účastníky veřejného zdravotního pojištění. Ministerstvo vnitra sdělí bez zbytečného odkladu Ústřední pojišťovně Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky k zařazení do registru

pojištěnců všeobecného zdravotního pojištění den, kdy rozhodnutí o povolení k trvalému pobytu nabylo právní moci.

Jak upravuje Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 810/2009, o kodexu Společenství o vízech, cizinci, kteří žádají o udělení pobytu na území, musí prokázat, že mají dostatečné a platné cestovní zdravotní pojištění pokrývající veškeré náklady, které by mohly nastat během jejich pobytu na území v souvislosti s naléhavou a neodkladnou lékařskou péčí nebo úmrtím. Cizinci v zásadě uzavírají pojištění v zemi svého pobytu.

Zákon č. 427/2010 Sb., připouští možnosti, kdy se cestovní zdravotní pojištění u cizinců nevyžaduje. Je to v případech, kdy je cizinec pojištěn podle zákona o veřejném zdravotním pojištění, nebo pokud jsou náklady zdravotní péče hrazeny na základě mezinárodní smlouvy, nebo pokud cizinec prokáže, že zdravotní péče bude hrazena jiným způsobem.

Pokud si cizinec nemohl zdravotní pojištění zajistit z důvodů na jeho vůli nezávislých, je povinen si pojištění sjednat bez zbytečného odkladu, nejpozději do tří pracovních dnů ode dne vstupu na území. Předložení dokladu o cestovním zdravotním pojištění se nevyžaduje pobývá-li cizinec na území v zájmu České republiky nebo jde-li o občana Evropské unie nebo jeho rodinného příslušníka.

V případě žádosti o vízum k pobytu nad 90 dnů, o které cizinec žádá na území České republiky, může být sjednáno pojištění pouze u zdravotní pojišťovny oprávněné toto pojištění provozovat a musí být sjednáno v rozsahu komplexní zdravotní péče.

1.5 Pojistné na sociální zabezpečení

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, upravuje pojistné, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění, a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (dále jen "pojistné").

Pojistné je příjmem státního rozpočtu. Příjmem státního rozpočtu jsou též penále, přírážka k pojistnému na sociální zabezpečení a pokuty ukládané podle tohoto zákona.

Pojistné jsou povinni platit tito poplatníci:

- zaměstnavatelé, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumějí právnické nebo fyzické osoby, které zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, organizační složky státu, v nichž jsou zařazeni zaměstnanci v pracovním poměru nebo činní na základě dohody o pracovní činnosti, a služební úřady, v nichž jsou státní zaměstnanci zařazeni k výkonu státní služby,
- zaměstnanci, jimiž se pro účely tohoto zákona rozumějí zaměstnanci v pracovním poměru; za zaměstnance v pracovním poměru se pro účely tohoto zákona považuje též osoba činná v poměru, který má obsah pracovního poměru, avšak pracovní poměr nevznikl, neboť nebyly splněny všechny podmínky stanovené pracovněprávními předpisy pro jeho vznik,
- zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti.

Zaměstnavatel je povinen odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. Pojistné odvedené za zaměstnance srazí zaměstnavatel z jeho příjmů, které mu zúčtoval. Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období.

1.5.1 Nemocenské pojištění

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, stanoví pravidla pro pojištění pro případ dočasné pracovní neschopnosti, nařízené karantény, těhotenství a mateřství a ošetřování člena domácnosti. Tohoto pojištění jsou povinně účastni zaměstnanci v pracovním poměru, zaměstnanci činní na základě dohody o pracovní činnosti a osoby samostatně výdělečně činné, které vykonávají tuto činnost na území České republiky.

Z pojištění se poskytují tyto dávky:

- nemocenské,
- peněžitá pomoc v mateřství,
- ošetřovné,
- vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství.

Nemocenského pojištění nejsou povinně účastni zaměstnanci, kteří vykonávají zaměstnání pro zaměstnavatele požívajícího diplomatických výsad a imunit, pokud jsou

účastni pojištění v jiném státě. Dále zaměstnanci, kteří jsou účastni pojištění prostřednictvím mezinárodní organizace, pro kterou pracují a písemně prohlásí, že chtějí být z tohoto důvodu vyjmuti z pojištění v České republice.

1.6 Daně z příjmů

Podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, jsou poplatníky daně z příjmů fyzických osob ty osoby, které mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují. Daňová povinnost se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

Ostatní poplatníci nebo ti, o nichž to stanoví mezinárodní smlouvy, mají daňovou povinnost, která se vztahuje jen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky. Poplatníci, kteří se na území České republiky zdržují pouze za účelem studia nebo léčení, mají daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, i v případě, že se na území České republiky obvykle zdržují.

Předmětem daně z příjmů fyzických osob (dále jen daň) jsou:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky,
- příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti,
- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z pronájmu,
- ostatní příjmy.

Příjmem se rozumí příjem peněžní i nepeněžní dosažený směnou. Příjmy ze závislé činnosti jsou příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce.

Daňové priznání je povinen podat každý, jehož roční příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, přesáhly 15 000 Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené nebo o příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně. Daňové priznání je povinen podat i ten, jehož roční příjmy, které

jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob, nepřesáhly 15 000 Kč, ale vykazuje daňovou ztrátu.

Jak uvádí zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, výnosy daní jsou spolu s pojistným na sociální zabezpečení a příspěvkem na státní politiku zaměstnanosti a spolu s dalšími příjmy a výnosy součástí příjmů státního rozpočtu.

1.7 Kontrola zaměstnávání cizinců na území České republiky

Podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, vykonávají kontrolní činnost na úseku zaměstnanosti úřady práce, Ministerstvo práce a sociálních věcí a v omezeném rozsahu i celní úřady.

Úřady práce kontrolují:

- dodržování pracovněprávních předpisů u zaměstnavatelů s výjimkou bezpečnosti práce (např. pracovní podmínky, pracovní doba - toto přísluší inspektorátům bezpečnosti práce),
- dodržování pracovněprávních předpisů u právnických a fyzických osob, které vykonávají činnosti podle zákona o zaměstnanosti, zejména při zprostředkování zaměstnání a rekvalifikaci,
- dodržování pracovněprávních předpisů u fyzických osob, kterým jsou poskytovány služby podle zákona o zaměstnanosti (např. využití dotací na zřízení pracovního místa),
- dodržování kolektivních smluv a vnitřních předpisů zaměstnavatelů v částech, ve kterých mohou být individuální nároky zaměstnanců upraveny pro zaměstnance výhodněji (např. výpočet průměrného výdělku).

Za pracovněprávní předpisy se pro účely zákona o zaměstnanosti považují právní předpisy o zaměstnanosti a právní předpisy, v nichž vznikají účastníkům práva nebo povinnosti z pracovněprávních vztahů (zákon o kolektivním vyjednávání a předpisy upravující mzdy, platy a cestovní náhrady). Za zaměstnavatele se pro účely kontrolní činnosti považuje fyzická osoba nebo právnická osoba podnikající podle zvláštních právních předpisů, např. živnostenského zákona, i když nikoho nezaměstnává.

Ministerstvo kontroluje:

- plnění dohod o poskytnutí hmotné podpory na vytváření nových pracovních míst, na rekvalifikaci nebo školení,
- plnění cílených programů celostátního charakteru.

Ze zákona č. 185/2004 Sb., o celní správě České republiky, jsou celní úřady oprávněny provádět kontrolní činnost pro potřebu orgánu veřejné správy.

Podle oprávnění daných zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, kontrolují celní úřady

- zda cizinci vykonávají práci v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, pokud je povolení k zaměstnání potřebné
- zda cizinci vykonávají práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy.

Celní zákon č. 13/1993 Sb., opravňuje zaměstnance celních úřadů požadovat potřebná vysvětlení od osob, které mohou přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení přestupku nebo správního deliktu souvisejícího s porušením právních předpisů, jejichž prováděním jsou celní orgány pověřeny.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, opravňuje celní úřady k provádění kontroly na celém území České republiky. Celní úřady o svých kontrolách informují úřad práce příslušný podle místa výkonu práce. Při zjištěných nedostatcích předají tomuto úřadu práce podklady k dalšímu řízení. Úřad práce může zahájit správní řízení o uložení pokuty.

Celní orgány tak mohou zjistit i nelegální práci cizinců, která je v rozporu se zákonem o zaměstnanosti- v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání, je-li toto povolení vyžadováno, nebo bez povolení k zaměstnání.

Zákonem č. 427/2010, který novelizuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, dochází k rozšíření kompetencí kontrolní činnosti celních orgánů na úseku zaměstnávání cizinců a to i směrem k pracovníkům ze členských států Evropské unie. Celní úřady jsou oprávněny kontrolovat, zda zaměstnavatelé plní oznamovací povinnost podle § 87 a § 88 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

1.7.1 Zásady výkonu kontrolní činnosti

Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, opravňuje kontrolní pracovníky ke vstupu do objektů, provozů a zařízení, na pozemky a do jiných prostor kontrolovaných osob, pokud souvisí s předmětem kontroly. Mají právo požadovat na kontrolovaných osobách, aby ve stanovených lhůtách předložily ke kontrole originální doklady a další písemnosti. Tyto osoby jsou povinny vytvořit základní podmínky pro provedení kontroly, zejména poskytnout součinnost odpovídající oprávněním kontrolních pracovníků a poskytnout pravdivé a úplné informace o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech.

Podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, jsou kontrolní pracovníci povinni oznámit kontrolované osobě zahájení kontroly a předložit pověření k provedení kontroly. Zaměstnanci úřadu práce - orgánu kontroly- se prokazují při zahájení kontroly služebním průkazem vydaným Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Celní zákon stanoví povinnost celních úředníků prokazovat se při kontrole služebním průkazem příslušníka celní správy.

Pracovištěm kontrolované osoby se pro účely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, rozumí místa určená a obvyklá pro výkon činnosti kontrolované osoby. Za činnost kontrolované osoby se považuje zajištění výroby nebo poskytování služeb a obdobná činnost podle zvláštních právních předpisů.

Jak vyplývá z tohoto zákona, jsou zaměstnanci orgánů kontroly oprávněni vyžadovat od fyzických osob na pracovišti osvědčení totožnosti a prokázání, že tuto práci vykonávají na základě pracovněprávního vztahu nebo na základě jiné smlouvy. U cizinců jsou dále oprávněni vyžadovat předložení povolení k zaměstnání, pokud zákon jeho vydání vyžaduje, a povolení k pobytu. Fyzické osoby jsou povinny osvědčit svou totožnost a prokázat další skutečnosti (pracovní smlouvu, povolení k zaměstnání, obchodní smlouvu).

Ze zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, jsou zaměstnanci orgánů kontroly oprávněni vyžadovat účast kontrolovaných osob při projednávání výsledků kontroly. O kontrolním zjištění se pořizuje protokol, který obsahuje popis zjištěných skutečností

s uvedením nedostatků a označení ustanovení právních předpisů, k jejichž porušení došlo.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, stanoví, že orgán kontroly je oprávněn vyžadovat na kontrolované osobě odstranění zjištěných nedostatků vzniklých porušením povinnosti ve lhůtách k tomu určených. Orgán kontroly může také v odůvodněných případech vyzvat kontrolovanou osobu, aby se v určené lhůtě dostavila a předložila doklady potřebné k provedení kontroly. Pokud kontrolované osobě nebrání vážná překážka, je povinna této výzvy uposlechnout.

O skutečnostech, o kterých se zaměstnanci orgánů kontroly dozví při výkonu kontroly, jsou povinni zachovávat mlčenlivost.

1.8 Přestupky, správní delikty a trestné činy spáchané v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, uvádí, že přestupku se dopustí fyzická osoba tím, že zprostředkuje zaměstnání bez povolení, umožní fyzické osobě výkon nelegální práce, nebo sama takovou práci vykonává. Jako zaměstnavatel se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že nesplní oznamovací nebo evidenční povinnost danou tímto zákonem.

Právnícká osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu, pokud umožní výkon nelegální práce, zprostředkuje zaměstnání bez povolení nebo jiným způsobem poruší zákon nebo dobré mravy při zprostředkování zaměstnání. Správního deliktu se dopustí tato osoba z pozice zaměstnavatele také v případě porušení oznamovací nebo evidenční povinnosti.

Při určení výše pokuty právnícké osobě se přihlíží k závažnosti správního deliktu, ke způsobu jeho spáchání a k okolnostem a následkům, za nichž byl spáchán.

Přestupky a správní delikty podle tohoto zákona v prvním stupni projednává příslušný úřad práce. Příjem z pokut je příjmem státního rozpočtu. Při vymáhání a vybírání uložených pokut se postupuje podle zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Při zaměstnávání cizinců dochází u zaměstnavatelů k nejčastějšímu porušení pracovněprávních předpisů.

Neodvedení nebo zkrácení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobných povinných plateb je podle § 240 a § 241 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, trestným činem. Podle § 342 trestního zákoníku, se trestného činu dopustí, kdo ve větším rozsahu neoprávněně zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizinců zdržujících se neoprávněně na území České republiky.

2. Cíl práce a hypotézy

Cíl

Cílem bakalářské práce je analyzovat, jakým způsobem zaměstnavatelé a nelegálně zaměstnaní cizinci porušují platné právní předpisy České republiky.

Hypotéza

Po vstupu České republiky do Schengenského prostoru se zvýšil počet nelegálně zaměstnaných cizinců.

3. Metodika

V teoretické části bakalářské práce byla aplikována metoda sekundární analýzy dat - obsahová analýza dokumentů. Analyzovány byly oficiální zdroje, zejména zákony České republiky, které souvisejí s problematikou pobytu a zaměstnanosti cizinců. Dále byly analyzovány dokumenty, které zakládají cizincům povinnosti, vyplývající z jejich pobytu a zaměstnání na území České republiky.

Při zpracování výzkumné části bakalářské práce byla využita metoda analýzy statistických údajů a dokumentů, kdy za použití sekundární analýzy dat byla zkoumána data celní správy a úřadů práce, vyplývající z vykonaných kontrol zaměstnanosti v roce 2009.

Metodou dotazování byla pomocí řízeného rozhovoru získána data od zaměstnanců celních úřadů, úřadů práce a Služby cizinecké a pohraniční policie. Řízený rozhovor obsahoval otevřené otázky k dané problematice, tyto otázky jsou přílohou bakalářské práce.

K potvrzení hypotézy, že se po vstupu České republiky do Schengenského prostoru zvýšil počet nelegálně zaměstnaných cizinců, bylo využito statistických údajů celních úřadů a úřadů práce o vykonaných kontrolách zaměstnanosti v letech 2006-2010. V rámci výzkumu nebyla zkoumána statistická významnost tohoto zvýšení. Tato data byla získána metodou analýzy dokumentů úřadů práce a celních úřadů.

Při zpracování kapitoly, popisující postup při kontrole zaměstnanosti cizinců příslušníky celní správy, byla použita metoda analýzy dokumentů- zákonů a nařízení, kterými se příslušníci celní správy při výkonu těchto kontrol řídí.

4. Výsledky

4.1 Kontrolní činnost úřadů práce

Kontrolní útvary úřadů práce provedly v roce 2009 celkem 11 149 kontrolních akcí. Kontrol u zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali i zahraniční pracovníky, bylo provedeno 1898. V roce 2009 se tak v porovnání s rokem 2008 snížil počet všech provedených kontrol o 575 a počet kontrol u zaměstnavatelů zahraničních pracovníků o 35. V roce 2009 bylo úřady práce zkontrolováno celkem 19 089 zahraničních pracovníků, z toho bylo 6 322 žen.

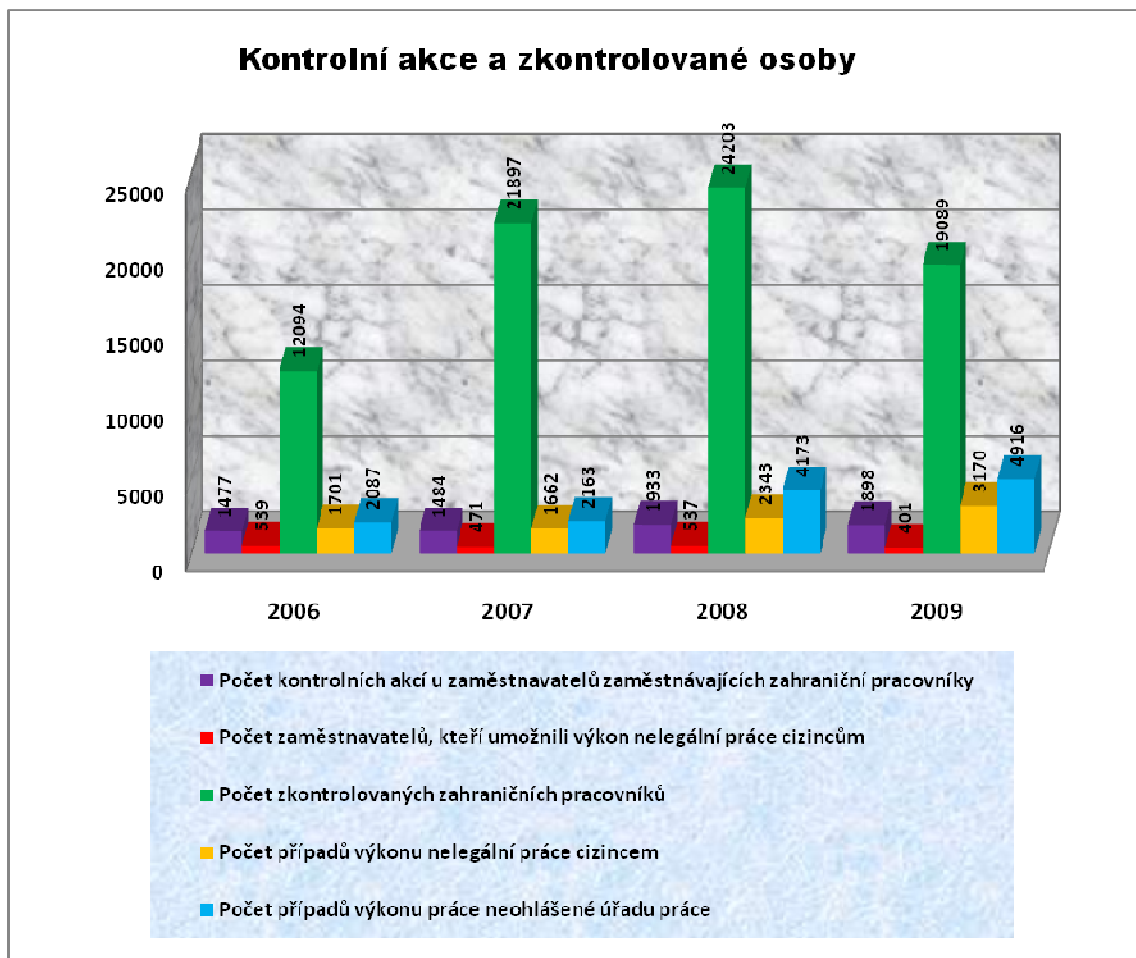
Výkon nelegální práce byl zjištěn u 3 170 cizinců a u 4 916 osob bylo zjištěno porušení informační povinnosti vůči úřadu práce ze strany jejich zaměstnavatele. Počet nelegálně zaměstnaných cizinců se oproti roku 2008 zvýšil o 827 a počet případů nesplnění informační povinnosti zaměstnavatelem se zvýšil o 743.

Tabulka 1: Počet provedených kontrolních akcí a zkontrolovaných osob v letech 2006- 2009

Kontrolní akce a zkontrolované osoby	2006	2007	2008	2009
Počet kontrolních akcí u zaměstnavatelů zaměstnávajících zahraniční pracovníky	1477	1484	1933	1898
Počet zaměstnavatelů, kteří umožnili výkon nelegální práce cizincům	539	471	537	401
Počet zkontrolovaných zahraničních pracovníků	12094	21897	24203	19089
Počet případů výkonu nelegální práce cizincem	1701	1662	2343	3170
Počet případů výkonu práce neohlášené úřadu práce	2087	2163	4173	4916

Zdroj: Statistické údaje úřadů práce v letech 2006-2009

Graf 1: Počet provedených kontrolních akcí a zkontrolovaných osob v letech 2006- 2009

Zdroj: Statistické údaje úřadů práce v letech 2006-2009

Ke dni 31. prosinci 2009 uložily úřady práce za porušení zákona o zaměstnanosti na úseku zahraniční zaměstnanosti pokuty v celkové výši 47 405 400 Kč. Nelegálně zaměstnaným cizincům byly uloženy pokuty ve výši 705 200 Kč, zaměstnavatelům byly uloženy pokuty ve výši 46 700 200 Kč.

Počet udělených pokut se tak meziročně zvýšil o 166, celková výše pokut vzrostla o 17 192 000 Kč. Počet pokut udělených zaměstnancům se snížil, naproti tomu došlo ke zvýšení počtu pokut udělených zaměstnavatelům. Pokuty udělené zaměstnavatelům nezahrnují pouze pokuty udělené za umožnění výkonu nelegální práce, ale rovněž pokuty za nesplnění informační povinnosti vůči úřadu práce. Využití maximálních částek při stanovení pokut za přestupky a správní delikty spáchané

podle zákona o zaměstnanosti by zpravidla nebylo přiměřené pochybení zaměstnavatele.

Z počtu 3 170 cizinců, u nichž byl v roce 2009 zjištěn výkon nelegální práce, působilo 1 301 cizinců v ekonomické oblasti zahrnující administrativní a podpůrné činnosti, 552 cizinců ve stavebnictví, 492 cizinců ve zpracovatelském průmyslu a 392 v sektoru velkoobchodu a maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel. Zbývajících 413 cizinců pracovalo v ostatních odvětvích ekonomiky.

Ve sledovaném období podaly nejvíce podnětů ke kontrolám v oblasti zaměstnávání zahraničních pracovníků inspektoráty cizinecké policie a celní úřady. Inspektoráty cizinecké policie se přímo účastnily 431 kontrolních akcí. Celní úřady se zúčastnily kontrol ve 270 případech. Podněty podávají a kontrolních akcí se zúčastňují i další kontrolní orgány (např. oblastní inspektoráty práce), děje se tak ovšem v malé míře.

Česká republika vstoupila dne 21. prosince 2007 do Schengenského prostoru. Z výše uvedeného grafu, zachycujícího výsledky kontrolní činnosti úřadů práce od roku 2006 do roku 2009 vyplývá, že se po tomto datu počet nelegálně zaměstnaných cizinců na území České republiky zvýšil.

4.2 Kontrolní činnost Ministerstva vnitra a Policie ČR

4.2.1 Ministerstvo vnitra

MV ČR je gesčním orgánem za celou oblast migrace a to jak v její legální, tak nelegální formě. A právě na její nelegální formu se kromě dalších negativních jevů často váže i fenomén nelegálního zaměstnávání.

V rámci činnosti AnaCen, což je stálé analytické pracoviště mezirezortního charakteru, byla v roce 2009 rozpracována studie zabývající se živnostenským podnikáním cizinců. Podnikání podle zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) představuje v současné době jeden z nejčastěji zneužívaných způsobů získání pobytového oprávnění v České republice.

Kontrolní orgány v praxi zjišťují případy, kdy cizinci- podnikatelé vykonávají činnost, která vykazuje znaky závislé práce, a proto by měla být vykonávána v pracovněprávním vztahu. Ve skutečnosti se však jedná o neformální systém, kdy si zaměstnavatel objedná výkon práce u druhé osoby, která je živnostníkem. Výkon práce se uskutečňuje nikoli na základě pracovněprávního vztahu, ale na základě jiných zákonů (zejména zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů). Oproti řádně uzavřenému pracovněprávnímu vztahu neplatí zaměstnavatel daně ani povinné odvody na zdravotní a sociální pojištění.

Studie, zpracovaná pracovištěm AnaCen, si vytkla za cíl popsat a zhodnotit problematiku získávání pobytu za účelem podnikání, a to i s ohledem na způsoby zneužívání tohoto pobytového oprávnění k dalším protiprávním aktivitám. Jejím cílem je rovněž navrhnout takové varianty pro nastavení podmínek pobytu za účelem podnikání, které by vedly k eliminaci zneužívání tohoto pobytového institutu a potlačení souvisejících negativních jevů.

Nástup celosvětové hospodářské krize v roce 2008 s sebou přinesl mimo jiné obavy z jejích případných dopadů do oblasti migrace a bezpečnosti České republiky, a to zejména v souvislosti se sníženou možností pracovního uplatnění již pobývajících cizinců, ale i nově příchozích.

Vláda České republiky přijala dne 9. února 2009 usnesení č. 171, které je souhrnem komplexních opatření, která mají za cíl poskytnout pomoc cizincům v nouzi a zajistit odpovídající stav bezpečnosti a veřejného pořádku. Tato opatření zajišťují stabilizaci situace cizinců uvolněných ze zaměstnání, v jehož důsledku hrozí rizika spojená s pobytem většího počtu cizinců v bezprizorní situaci, a tím snižují riziko zapojení těchto osob do trestné činnosti.

V případě cizinců, kteří nenalezli další uplatnění na trhu práce, byly vytvořeny podmínky pro jejich návrat do země původu prostřednictvím „Projektu dobrovolných návratů“. Tento projekt byl realizován ve dvou fázích a do projektu se zapojilo 2 089 cizinců, z nichž 2 073 skutečně opustilo území ČR.

4.2.2 Služba cizinecké policie

Policie České republiky Služba cizinecké policie se v oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců z hlediska své věcné působnosti zaměřuje především na zjišťování porušování pobytového režimu. Jde zejména o důslednou aplikaci zákona č. 326/1990 Sb., o pobytu cizinců, při posuzování oprávněnosti pobytu na území ČR.

V důsledku situace na území ČR v souvislosti s uvolňováním zahraničních pracovníků ze zaměstnání následkem hospodářské krize a jejím řešením byly zejména v první polovině roku 2009 prováděny ve zvýšené míře cílené kontroly zaměřené na dodržování pobytového oprávnění s důrazem na kontrolu účelu pobytu.

Policisté Služby cizinecké policie se v roce 2009 podíleli na realizaci kontrolních akcí jak samostatně plánovaných, tak ve spolupráci s Českou obchodní inspekcí, celními úřady a úřady práce. Případné odhalení nedostatků, jejichž řešení nespadá do působnosti této služby, je předáváno v rámci spolupráce kompetentním orgánům státní správy.

Policisté Služby cizinecké policie se v roce 2009 účastnili 30 600 kontrol objektů pro výdělečnou činnost, což je o 12 % více než v roce 2008.

V Praze, kde je největší koncentrace cizinců v rámci celého území České republiky, se v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců policisté zaměřují na místa nabídky nelegální práce, na vytipované dopravní prostředky a spoje, které mohou být využívány nelegálně zaměstnanými cizinci k dopravě z místa ubytování na místo výkonu práce. V roce 2009 proběhlo na území hlavního města několik policejních kontrolních akcí.

Lokality k realizaci ostatních bezpečnostních akcí byly vybírány mimo jiné na základě výjezdů policistů do vytipovaných regionů, kde byla spolu s ostatními orgány státní správy (např. úřady práce) posuzována situace zahraničních pracovníků. V roce 2009 byl patrný přesun cizinců z těchto lokalit do Prahy, respektive Středočeského kraje, kde je stále největší předpoklad získání zaměstnání. V případě ztráty zaměstnání někteří cizinci vnímají jako pojistku získání živnostenského oprávnění, jehož získání je v porovnání se získáním víza nepoměrně jednodušší.

Tabulka 2: Statistické údaje o kontrolních aktivitách Služby cizinecké policie v roce 2009

Počet provedených pobytových kontrol celkem	260 789 = 100%
Z toho provedeno pobytových kontrol v součinnosti s jinými orgány státní správy	10 085 = 3,9%
Počet kontrol objektů pro výdělečnou činnost	30 600 = 11,7%

Zdroj: Vlastní výzkum

V roce 2009 vydala Služba cizinecké policie celkem 3 161 rozhodnutí o správním vyhoštění, z toho 148 případů se týkalo rozhodnutí o vyhoštění cizinců podle § 119 odst. 1 písm. b) bod 3 zákona č. 326/1990 Sb., o pobytu cizinců, tedy za nelegální práci (její výkon, umožnění nebo zprostředkování) nebo provozování dani podléhající výdělečné činnosti bez příslušného oprávnění.

4.3 Kontrolní činnost celních orgánů

Kontrolní činnost provádí celní úřad ve své územní působnosti v souladu se zákonem o státní kontrole. Celní úřad postupuje při výkonu kontrolní činnosti rovněž v souladu s ustanoveními zákona o celní správě a celního zákona. Celní úřad kontrolou zjišťuje, zda cizinci na pracovišti kontrolované osoby vykonávají práci pro kontrolovanou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy a v souladu s platným povolením k zaměstnání.

Místně příslušným celním úřadem k provedení kontroly je celní úřad, v jehož územní působnosti cizinec vykonává práci pro kontrolovanou osobu.

4.3.1 Postup při kontrole

Celní úřad provede před zahájením kontroly vlastní šetření, vyhodnocení vlastních nebo obecně známých informací, adresných i anonymních oznámení a informací z jiných zdrojů se zaměřením na místo kontroly a jeho charakter, předpokládanou skladbu a počet cizinců zdržujících se na pracovišti kontrolované osoby, jejich státní příslušnost a vykonávané profese.

Za účelem získání informací zajistí celní úřad pozorování objektu (prostoru) vybrané kontrolované osoby, včetně pozorování s nasazením celníků v civilním oděvu.

V případě ověřených informací, adresných nebo anonymních podání, kdy je třeba okamžitě zjistit skutečný stav věci nebo ověřit pravdivost podání, upustí celní úřad od pozorování objektu a sledování zdržujících se cizinců a kontrolu provede neprodleně.

Kontrolu provedou celníci z místně příslušného celního úřadu. V případě potřeby, zejména z důvodu nezbytného zajištění bezpečnosti celníků provádějících kontrolu a zajištění pořádku v průběhu prováděné kontroly, se kontroly účastní i celníci z jiných celních úřadů nebo dalších specializovaných útvarů celní správy, kteří v průběhu kontroly zajišťují výkon podpůrné činnosti.

Příslušný služební funkcionář určí rozkazem (viz přílohy) kontrolovanou osobu, u které bude kontrola provedena, datum a místo plánovaného provedení kontroly, složení kontrolní skupiny včetně jejího vedoucího a další vymezení kontroly. V odůvodněných případech, kdy v době vydání rozkazu není známa kontrolovaná osoba, je rozkaz vydán pouze s přesným určením místa kontroly (např. číslo popisné domu, ulice a město), kde bude kontrola provedena. Rozkaz musí mít písemnou formu a musí být vydán zvlášť na každou kontrolní akci. Rozkaz je součástí kontrolního spisu.

Ve vyjímečných případech, zejména kdy hrozí nebezpečí z prodlení, zmaření kontroly, nebo je ohrožen účel kontroly, může příslušný služební funkcionář vydat ústní rozkaz k provedení kontroly. V takovém případě je však služební funkcionář povinen nejdéle následující pracovní den vydat písemný rozkaz s uvedením všech náležitostí.

Po vydání rozkazu založí vedoucí kontrolní skupiny kontrolní spis, ve kterém jsou zaznamenány veškeré kontrolní úkony. Před zahájením kontroly provede vedoucí kontrolní skupiny instruktáž členů kontrolní skupiny o předpokládaném průběhu kontroly a jejím zaměření.

Po zajištění objektu (prostoru) kontrolované osoby zahájí kontrolní skupina kontrolu. Celníci při vstupu do objektu prokáží své oprávnění a pověření ke kontrolní činnosti a oznámí zahájení kontroly.

Kontrolní skupina je oprávněna provést kontrolu totožnosti všech fyzických osob, které se na pracovišti kontrolované osoby zdržují a vykonávají pro ni práci. Na základě ustanovení celního zákona jsou celníci oprávněni požadovat prokázání totožnosti i u ostatních přítomných osob na pracovišti.

Od cizinců, kteří se na pracovišti zdržují a vykonávají práci pro kontrolovanou osobu, jsou celníci oprávněni dále vyžadovat:

- prokázání, že vykonávají práci na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy
- předložení povolení k zaměstnání, pokud jeho vydání zákon o zaměstnanosti vyžaduje
- předložení povolení k pobytu

Pokud je místo kontroly veřejně přístupné, nebo se na něm vyskytují prokazatelně nezúčastněné osoby, určí rozsah kontroly totožnosti vedoucí kontrolní skupiny. U těchto osob lze využít oprávnění dané celním zákonem- požadovat vysvětlení, které by mohlo přispět k objasnění skutečností souvisejících s porušením zákona o zaměstnanosti u osob, které práci pro kontrolovanou osobu v danou chvíli zjevně vykonávaly.

Pokud cizinec není schopen nebo odmítne předložit platné povolení k pobytu na území České republiky, vykonává práci bez povolení k zaměstnání, případně v rozporu s vydaným povolením, je požádán o podání vysvětlení na Protokol o podaném vysvětlení, který je poté součástí kontrolního spisu. V případě, že cizinec prohlásí, že neovládá jednacím jazyk, má právo podle ustanovení správního řádu na tlumočníka zapsaného v seznamu tlumočnicků, kterého si obstará na své náklady.

Při provádění kontroly mohou celníci v odůvodněných případech, v souladu se zákonem o státní kontrole, zajišťovat doklady. Převzetí dokladů musí kontrolované osobě písemně potvrdit a ponechat jí kopie převzatých dokladů. Pokud celníci při kontrole zjistí porušení zákona o pobytu cizinců nebo vznikne důvodné podezření z porušení tohoto zákona, vyrozumí nejbližší útvar Policie ČR.

V případě, že cizinec při kontrole platné povolení k zaměstnání nepředloží, nebo předložené povolení nese zjevné znaky pozměnění, předají celníci svá zjištění Protokolem o kontrole příslušnému úřadu práce.

V souladu s ustanovením § 19 zákona o státní kontrole může kontrolní orgán uložit fyzické osobě, která nesplnila povinnost vytvořit základní podmínky ke kontrole, nebo neposkytla potřebnou součinnost kontrolním orgánům, pořádkovou pokutu až do výše 50 000 Kč. Pokud by fyzická osoba splněním této povinnosti způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké, nemusí tuto povinnost splnit.

O provedeném kontrolním zjištění je celním úřadem sepsán Protokol o kontrole (viz přílohy), který obsahuje přesný popis zjištěných skutečností s uvedením výsledku provedené kontroly a ustanovení právních předpisů, u kterých vzniklo důvodné podezření, že byly porušeny.

Celní úřad seznámí kontrolovanou osobu s obsahem protokolu a předá jí kopii. Kontrolovaná osoba potvrdí seznámení s protokolem a jeho převzetí podpisem. Odmítne-li se kontrolovaná osoba seznámit s kontrolním zjištěním nebo toto seznámení potvrdit, vyznačí se tyto skutečnosti v Protokolu o kontrole.

Proti Protokolu o kontrole může kontrolovaná osoba v souladu se zákonem o státní kontrole podat písemné a zdůvodněné námitky a to ve lhůtě 5- ti dnů ode dne seznámení se s protokolem. Celní úřad posoudí věcnost podaných námitek a vydá rozhodnutí o námitkách. O námitkách může rozhodnout vedoucí kontrolní skupiny sám, pokud jim v plné výši vyhoví, jinak předloží námitky řediteli celního úřadu. Ředitel celního úřadu rozhoduje o námitkách vždy, pokud směřují proti výkonu kontrolní činnosti (oprávněnost kontroly, průběh kontroly).

Celní úřad vede evidenci a soustřeďuje údaje o každé jednotlivé provedené kontrole a jejím výsledku v aplikaci Sdružená podpora rozhodování- modul Kontrola zaměstnanosti.

Celní ředitelství koordinuje a sjednocuje činnost celních úřadů v oblasti kontrol zaměstnávání cizinců. Kontroluje, zda podřízené celní úřady zasílají úřadům práce pravidelně a včas informaci o provedených kontrolách. Podílí se na organizaci školení v oblasti kontrol zaměstnávání cizinců. Generální ředitelství cel zajišťuje metodické

řízení v oblasti kontroly zaměstnávání cizinců a zajišťuje školení pro zaměstnance celní správy působící na úseku kontrol zaměstnávání cizinců.

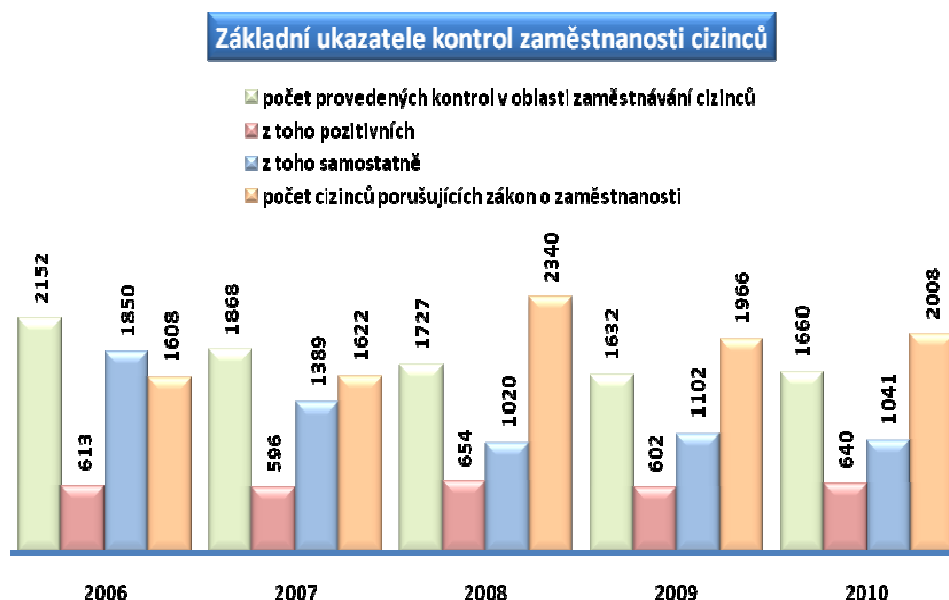
4.3.2 Výsledky kontrolní činnosti

V roce 2009 bylo celními orgány provedeno 1 632 kontrol zaměstnanosti, při nichž bylo zkontrolováno 6 203 cizinců. Z ekonomických důvodů poklesl počet provedených kontrol oproti roku 2008 o 5,5 % . Počet provedených kontrol se mezi jednotlivými celními úřady značně liší. Některé celní úřady (např. celní ředitelství Ostrava a České Budějovice) zvolily taktiku méně kontrol, zaměřených na větší efektivitu. Stojí za zvážení, zda je nutné v oblastech, kde již historicky víme, že je zde menší výskyt cizinců ze třetích zemí (jedná se zejména o oblasti sousedící se Slovenskem), provádět větší množství kontrol.

V roce 2009 bylo z celkového množství kontrol zaměstnanosti provedeno 32,48 % kontrol ve spolupráci s jinými složkami státní správy České republiky. Tradičně dobré výsledky přináší spolupráce celních úřadů s cizineckou policií a úřady práce. Dalšími složkami, se kterými při kontrolách celní úřady spolupracují, jsou živnostenský úřad, jiné složky Policie ČR, obecní policie, inspektoráty práce a finanční úřad. Rok 2009 zaznamenal hospodářský pokles a vyšší míru nezaměstnanosti v celém světě. Od této skutečnosti se odvíjí situace na trhu práce, kde je nižší poptávka po pracovní síle z řad cizinců. Lze dále očekávat, že vlivem jisté setrvačnosti recese, bude klesat zaměstnanost cizinců zejména v oblasti stavebnictví, kde byla nelegální práce vždy zjišťována.

Počet provedených kontrol má mírně klesající tendenci, ale je nutno poukázat na rostoucí tendenci pozitivních zjištění a vyšší spolupráci s ostatními složkami, i když je zde zřetelný propad vlivem hospodářské recese v roce 2009. Počet záchytu cizinců porušujících zákon o zaměstnanosti naznačuje, že celní správa se stále zdokonaluje a její efektivita roste.

Graf 2: Počet kontrol provedených celními úřady v oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců od roku 2006 do roku 2010

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tohoto grafu vyplývá, že se po vstupu České republiky do Schengenského prostoru, dne 21. prosince 2007, zvýšil počet cizinců porušujících zákon o zaměstnanosti.

4.3.3 Efektivita provedených kontrol

Z celkového počtu 1 632 ukončených kontrol v roce 2009 jich bylo 602 pozitivních, efektivita provedených kontrol je tedy 36,89 % (v roce 2008 to bylo 38,02 %, v roce 2007 byla efektivita 31,90 % a v roce 2006 28,42 %). Jedná se tedy o vzestupný trend se současným mírným poklesem.

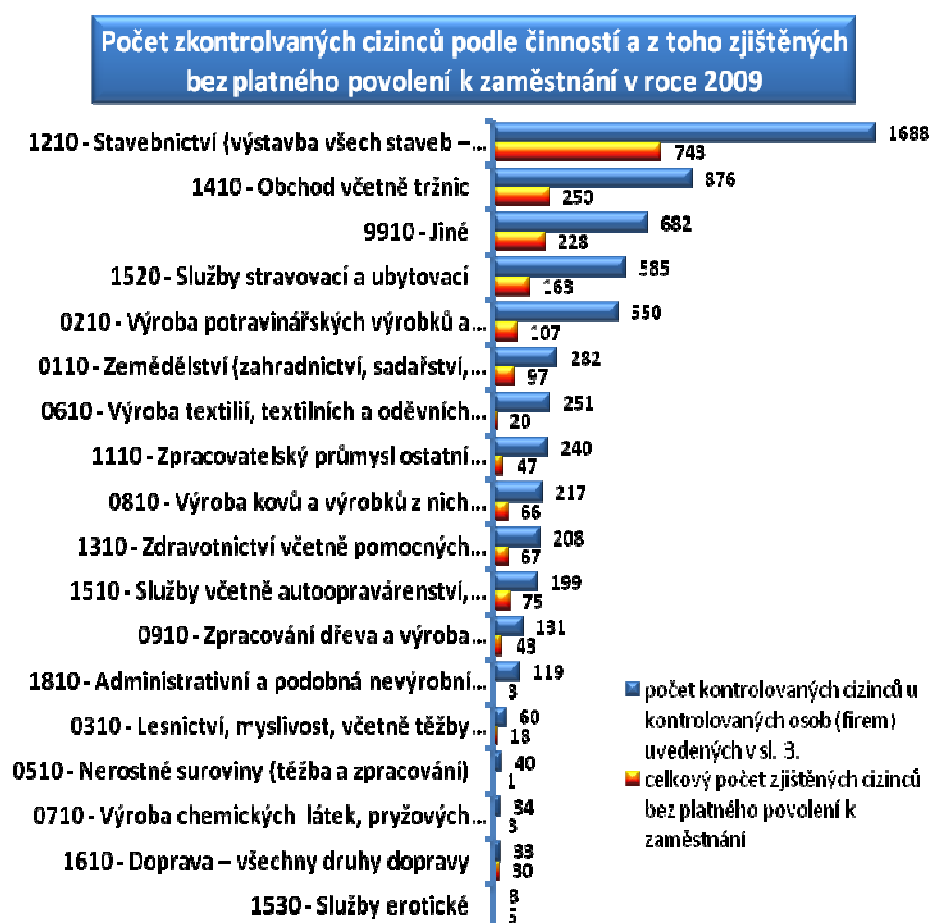
4.3.4 Počet zkontrolovaných cizinců podle skupin vykonávaných činností

V roce 2009 bylo provedeno nejvíce kontrol zaměstnanosti v oblasti stavebnictví (výstavba všech staveb, včetně dopravních a energetických) a to v počtu 424. Následuje počet kontrol v oblasti obchodu, včetně tržnic, v počtu 387 kontrol a následují kontroly v oblasti stravovacích a ubytovacích služeb v počtu 200 kontrol.

Zajímavostí je provedení dvou kontrol v dosud tabuizované oblasti erotických služeb, kde byly obě kontroly pozitivní a z osmi provedených osob bylo pět pozitivních, tedy s efektivitou 62,5 %. V budoucnu bude jistě přínosné zaměřit se na kontrolu zaměstnanosti právě v této oblasti vykonávaných činností.

Do složky „jiné“ bylo zapsáno 151 kontrol. Do této kategorie by mělo být zahrnuto pokud možno co nejméně případů, nicméně číselník oborů ekonomických činností byl stanoven podle potřeb celní správy v minulosti a jeho aktualizace přináší bohužel problémy technického rázu, které by byly ekonomicky náročné.

Graf 3: Počet cizinců podle skupin činností a z toho zjištěných bez platného povolení k zaměstnání

Zdroj: Vlastní výzkum

Příklad pozitivního zjištění nelegálně zaměstnaných cizinců v oblasti stavebnictví

Dne 22.9.2009 byla pracovníky celního úřadu Žďár nad Sázavou provedena kontrola na úseku zaměstnávání cizinců u společnosti zabývající se stavebními pracemi a to v obytném domě ve Žďáru nad Sázavou. V době příchodu pracovníků výše uvedeného celního úřadu se na lešení postaveném u zdi domu nacházelo celkem devět mužů ukrajinské státní příslušnosti, kteří prokazatelně pracovali na zateplení panelového objektu. Pouze dva z těchto pracovníků měli u sebe platné doklady totožnosti, zbylé osoby se vyjádřily v tom smyslu, že své pasy nechali v místě bydliště z důvodu obav z jejich ztráty. Na základě dohody s cizineckou policií byla na místo vyslána hlídka z inspektorátu cizinecké policie z Jihlavy. Celníci poté doprovodili cizince do místa jejich bydliště, kde byly vyzvednuty doklady totožnosti a ostatní dokumenty zbývajících cizinců. Tři ukrajinští státní příslušníci měli v cestovních dokladech vyznačeno povolení k pobytu na území Maďarské republiky, které je neopravňovalo k pobytu na území ostatních států EU. Tyto osoby byly následně zajištěny příslušníky cizinecké policie. Zbývajících osoby měly platné cestovní doklady s vyznačenými povoleními k pobytu na území ČR. Platné doklady opravňující k výkonu zaměstnání na území ČR předložili pouze tři z kontrolovaných cizinců. Příklad byl předán úřadu práce ve Žďáru nad Sázavou.

4.3.5 Počet zjištěných cizinců bez povolení k zaměstnání podle národností

V roce 2009 byli dominantní rizikovou skupinou v oblasti nelegálního zaměstnávání zjištěni občané Ukrajiny. U 1 068 těchto cizinců bylo zjištěno porušení zákona o zaměstnanosti, což je 54,32% z celkového počtu zjištěných cizinců (v roce 2008 to bylo 51,88% a v roce 2007 66,71%). Následují občané Vietnamu- 27,31%.

4.3.5.1 Ukrajinci v ČR

Velkou většinu Ukrajinců v ČR vedou k pohybu za prací ryze ekonomické důvody, tristní situace na Ukrajině a velmi nízká životní úroveň obyvatel. Ukrajinci, kteří chtějí v ČR získat práci, jsou najati buď přímo na Ukrajině českou nebo

ukrajinskou firmou, nebo přijedou do ČR a hledají zde práci. Velmi často dojde k tomu, že společnost, která Ukrajince oficiálně zaměstná, odebere dotyčnému doklady (povolení k pobytu, pas). Tím je snadněji vydíratelný a musí odevzdávat část svého platu tzv. klientovi- ukrajinskému občanovi. I v případě, že jsou pracovníci legálně zaměstnáni, stávají se snadným terčem ukrajinských vyděračů.

Mezi migrujícími Ukrajinci převažují mladí muži a ženatí s dětmi. Obecně relativně vyšší vzdělanostní úroveň Ukrajinců nekoresponduje s typem vykonávaných prací. Velké procento má ukončeno středoškolské vzdělání. Mezi dělníky najdeme i vysoce kvalifikované odborníky- lékaře, učitele, hudebníky, kteří neměli možnost se doma uplatnit. Jejich zaměstnanost převažuje již tradičně ve stavebnictví a komunálních službách, ženy se uplatňují jako šičky, švadleny, uklízečky a v zemědělství. Pro zaměstnavatele je za dané situace výhodnější zaměstnat cizího pracovníka. I jako legálně zaměstnaný je „levnější“ než Čech. Nemluvě o tom, že pokud není zaměstnán legálně, zaměstnavatel za něj neodvádí daně a zdravotní a sociální pojištění.

Téměř polovina Ukrajinců s povoleným dlouhodobým pobytem má tento pobyt povolen za účelem účasti v právnické osobě, což je dle dosavadní praxe jev velice problematický. Členství v družstvech a dalších typech obchodních společností je často navázáno na klientský systém typický právě pro ruskojazyčné prostředí- zprostředkovatel za úplatu zajistí cizinci nejen práci a ubytování, ale obstará také potřebné dokumenty a další formální náležitosti k zajištění pobytového oprávnění a to včetně jednání s příslušnými úřady. Zmíněné společnosti jsou zakládány pouze formálně a slouží k legalizaci pobytu cizinců. Ukrajinci tvoří v Praze dlouhodobě nejpočetnější skupinu podnikatelů z řad cizinců, zatímco v ostatních regionech ČR je nejvíce cizinců s živnostenským oprávněním vietnamské státní příslušnosti.

4.3.5.2 Vietnamci v ČR

Druhou nejpočetnější skupinou zjištěných cizinců bez platného povolení k zaměstnání jsou cizinci s vietnamskou státní příslušností. V roce 2009 jich bylo při kontrolách zjištěno 537.

Pro podnikání občanů Vietnamu je v současné době charakteristický klesající počet stánků a tržišť a přesun do kamenných obchodů. Mění se rovněž druh obchodovaného zboží (prodej zeleniny a ovoce) a ve vzrůstající míře jsou vietnamskou komunitou nabízeny také služby (např. nehtová studia, čistírny oděvů apod.). Vietnamská komunita se soustřeďuje především v Praze- Libuši. V poslední době jsou zde vietnamskými občany ve větší míře skupovány rodinné domy a sídlištní panelákové byty. Na Libuši se nachází největší asijská tržnice v Praze- SAPA, která je soukromým podnikatelským zařízením a představuje centrum vietnamské komunity v ČR. Dle posledních informací se v areálu této tržnice nachází v současné době velké množství osob z jiných lokalit v ČR, které do Prahy přivedly důsledky hospodářské krize. Tyto osoby hledají ve své tíživé životní situaci v komunitě pomoc a zázemí. Nálada vůči vietnamské komunitě je v celé lokalitě Prahy 4 značně napjatá a dále se zhoršuje.

Komplikace se začínají vyskytovat rovněž v základních školách. Zatímco v minulosti byly vietnamské děti vnímány jako výborní studenti s bezproblémovou znalostí češtiny, od roku 2008 se situace postupně mění. S novou vlnou vietnamské pracovní migrace se ve školách objevují starší děti, které mají zájem absolvovat školní docházku, ale jejich začlenění do výuky je z praktických důvodů téměř vyloučené. Velmi komplikovaná je vzhledem k existenci jazykové bariéry komunikace jak se samotnými žáky, tak s jejich rodiči. Nově se začíná vyskytovat vysoká agresivita vietnamských dětí a mládeže. Byly zaznamenány případy skupin mladistvých Vietnamců, páchajících přestupky či trestnou činnost.

Nejvyšší počet trestně stíhaných Vietnamců je evidován na území hlavního města Prahy. Jejich počet má v meziročním srovnání vzrůstající tendenci. Převažuje hospodářská kriminalita, porušení nehmotných práv prodejem nejrůznějších falzifikátů a s tím související daňová trestná činnost. Zájem vietnamské komunity se přesouvá z oblasti nelegálního dovozu textilu a obuvi a soustřeďuje se spíše na nelegální výrobu a distribuci tabákových výrobků. Tyto nelegální aktivity generují obrovské zisky v řádech miliard Kč, které jsou následně vyváženy mimo území ČR. V období posledních dvou let nabyla mezi vietnamskou komunitou na významu drogová trestná

činnost spojená zejména s nelegálními pěstírnami konopí, ale i s výrobou a distribucí pervitinu. Nově jsou vietnamští občané častěji stíháni pro majetkovou trestnou činnost. Vyrůstá i násilná kriminalita, ke které dochází z větší části mezi příslušníky komunity. Kriminalita občanů Vietnamu v mnohých sférách vykazuje znaky vysoké organizovanosti.

4.3.6 Celostátní kontrolní akce

V průběhu roku 2009 byly provedeny dvě celostátní kontrolní akce na dodržování zákona o zaměstnanosti.

Na základě Rozkazu GŘC č. 25/2009 byla uskutečněna kontrolní akce *Victory*. Celní úřady za koordinace pracovníků generálního ředitelství a celních ředitelství provedly celkem 100 kontrol. Bylo zkontrolováno 451 cizinců ze třetích zemí, kteří vykonávali práci. U 241 cizinců (53,44 %) bylo zjištěno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti.

Kontrolní skupiny se skládaly z pracovníků oddělení 031, což jsou oddělení pro výkon kontroly jednotlivých celních ředitelství. Těchto pracovníků bylo 152. Na podpůrných činnostech se účastnili pracovníci ostatních oddělení celních úřadů, zejména z oddělení 032 Mobilního dohledu, kterých bylo 136. Celkem bylo do akce nasazeno 288 celníků.

Bylo provedeno celkem 25 kontrol ve zdravotnictví včetně pomocných činností (25 %) a 75 kontrol v průmyslových zónách (75 %). Je nutno poznamenat, že u kontrol v oblasti zdravotnictví včetně pomocných činností byla 60 % úspěšnost. Ta se projevila zejména v oblastech s vyšší hustotou obyvatelstva, především u celního ředitelství Praha, které se plně věnovalo právě této oblasti. Oblast zdravotnictví byla zmapována ve všech regionech České republiky, kromě celních ředitelství Olomouc a Plzeň.

Druhá celostátní kontrolní akce *Libra* byla uskutečněna na základě rozkazu GŘC č. 64/2009 a bylo při ní provedeno celními úřady celkem 134 kontrol v oblasti zaměstnávání cizinců. Bylo zkontrolováno 291 cizinců ze třetích zemí, kteří vykonávali práci. U 93 cizinců (31,96 %) bylo zjištěno podezření z porušení zákona o zaměstnanosti.

Kontrolní akce *Libra* byla zaměřena na oblast zdravotnictví včetně pomocných činností (pomocný zdravotnický i nezdravotnický personál, úklid) a vybraná pracovní odvětví přímo i nepřímo související s provozováním drážní dopravy (úklidové činnosti nádražních prostor i železničních vozů, nakládka a vykládka, stavební činnosti- stavby a rekonstrukce nádražních budov a kolejíšť).

Bylo provedeno celkem 66 kontrol ve zdravotnictví, včetně pomocných činností (49,25 %) a 68 kontrol přímo i nepřímo souvisejících s provozováním drážní dopravy (50,75 %).

Kontroly byly povětšinou provedeny v prádelnách a přípravných jídla. Jedna z kontrolních skupin prováděla kontrolu uklízejících pracovníků přímo na nemocničních odděleních. Kontrolní skupinou bylo zjištěno, že některé pracovníce neměly správná pracovní povolení. Skupina postupovala uvážlivě s důrazem na poklidný a nenápadný průběh kontroly.

Kontroly pomocných činností ve zdravotnictví probíhaly většinou bez obstrukcí ze strany zaměstnavatelů. Kontrolovaní cizinci byli většinou zaměstnanci pracovních agentur. U kontrolovaných osob nebyla v pořádku zejména pracovní povolení na druh vykonávané práce. Cizinci vykonávají v několika případech práci na částečný 4hodinový úvazek a uvádějí výmluvy, že vypomáhají, zaskakují za nemocného nebo si přivydělávají. Kontrolované subjekty zpravidla uvádějí, že se domnívaly, že jimi zaměstnávané osoby mají vše v pořádku.

Při celostátní akci *Viktory* byl zjištěn doposud nejvyšší počet cizinců, kteří jsou podezřelí z porušení zákona o zaměstnanosti. Jedná se o 241 cizinců, tedy více než polovina zkontrolovaných. Snížil se bohužel počet kontrol v součinnosti s jinými orgány státní správy. Efektivita pozitivních kontrol je na standardní úrovni cca 30 %. Zvýšil se počet zkontrolovaných cizinců na doposud nejvyšší dosaženou hodnotu 451. Akci lze hodnotit jako standardní s vysokým počtem zkontrolovaných cizinců a velkým počtem cizinců podezřelých z porušení zákona o zaměstnanosti.

Výsledky získané při akci *Libra* jsou srovnatelné s výsledky z minulých akcí. V poslední akci byl proveden největší počet kontrol. Je zřejmé, že se zde projevila

současná hospodářská situace, čímž došlo k poklesu pozitivních kontrol na 15,67 %. Závěrem lze i přesto konstatovat, že akce vykázala očekávané výsledky.

Celostátní kontroly se omezují na spolupráci celních úřadů s cizineckou policií a úřady práce. U některých celních ředitelství se spolupráce při těchto akcích neprováděla. Cizinecká policie se na kontrolních akcích účastní aktivně, menší spolupráce je zaznamenána s úřady práce.

Z kontrol je zřejmé, že v největší míře porušují zákon o zaměstnanosti cizinci s ukrajinskou státní příslušností. Mírně vzrůstá počet nelegálně zaměstnaných Vietnamců. Závěrem lze konstatovat, že akce *Libra* byla vzhledem k současnému ekonomickému vývoji v průmyslových oblastech ČR úspěšná. Rizikovou skupinou jsou stále státní příslušníci Ukrajiny.

Celostátní kontrolní akce se provádějí již druhým rokem. Při první kontrolní akci byla pracovníky celní správy mnohdy vyslovována nedůvěra ve výsledky a byl zpochybňován jejich smysl. Kontrolní akce se však ukazují jako opodstatněné. Došlo k plánovitému výběru oblastí, do kterých byly akce směřovány. Kontroly oblastí- lesnictví, myslivost včetně těžby dřeva a školkařství a zdravotnictví včetně pomocných činností se ukázaly jako efektivní a posloužily ke zmapování dříve opomíjených oblastí.

Dále je nutno konstatovat, že při celostátních akcích je pracovníkům kontrol poskytnuta mimořádná podpora nejen ze strany vedení všech úrovní, ale i ostatních pracovníků se zabezpečením materiálního a lidského potenciálu.

Celostátní akce si vydobýly prostor a staly se součástí kontrolních mechanismů celní správy. Je nutno připustit, že v budoucnosti v závislosti na ekonomickém vývoji bude docházet k poklesu výslednosti celostátních akcí, a proto bude třeba více využít jejich mediálních efektů, které mohou převyšovat efektivitu.

4.4 Prevence nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR a podpora legálních forem pracovní migrace

Pro zvýšení informovanosti cizinců a jejich zaměstnavatelů vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí v roce 2009 leták „Jste cizinec a chcete prodloužit platnost

povolení k zaměstnání nebo jste přišel o místo?“ o změnách v zákoně o zaměstnanosti a zákoně o pobytu cizinců s účinností od 1. ledna 2009.

Ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí byl zaslán na zastupitelský úřad ČR na Ukrajině informační leták „Jak legálně pracovat v České republice?“ v ukrajinském jazyce. Několik tisíc těchto letáků bylo zasláno k distribuci nevládním neziskovým organizacím, centrům na podporu integrace cizinců a krajským úřadům na území ČR.

Během roku 2009 byly aktualizovány informace v sekcích „Zahraniční zaměstnanost a „EURES“ na Integrovaném portálu MPSV i internetová stránka spravovaná MPSV. Na Portálu veřejné správy ČR je zřízena samostatná sekce „Cizinec“. Vybrané stěžejní informace ohledně integrace cizinců jsou umístovány i na oficiálních webových stránkách MPSV v sekci „Integrace cizinců“.

Uvedené internetové zdroje MPSV poskytují informace úředníkům státní správy i samosprávy, nevládním neziskovým organizacím, akademické obci, široké veřejnosti a díky několika jazykovým verzím i samotným cizincům.

Jedním z nástrojů podpory legální migrace do ČR je projekt „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“. Byl spuštěn v roce 2003 a v roce 2008 se stal trvalým nástrojem aktivní migrační politiky ČR v oblasti pracovní migrace.

Cílem projektu je naplnění potřeby přivést do ČR kvalifikované zahraniční pracovníky, schopné přispívat k rozvoji ekonomiky a společně se svými rodinami se natrvalo integrovat do české společnosti.

Za nástroj prevence nelegálního zaměstnávání lze považovat i aktivity zaměřené na integraci cizinců žijících v ČR. MPSV v rámci dotačního řízení podpořilo realizaci 21 projektů na podporu integrace cizinců. Z hlediska prevence nelegálního zaměstnávání je důležité zmínit zejména projekty zaměřující se na aktivity usnadňující cizincům vstup na trh práce a udržení se na něm a aktivity podporující informovanost zaměstnavatelů, kteří cizince zaměstnávají. Dalšími realizovanými projekty byly projekty zaměřené na podporu sociálního začleňování zranitelných skupin imigrantů a projekty, jejichž cílem bylo zvýšení informovanosti cizinců o životě v ČR.

Dne 28. srpna 2009 bylo podepsáno ujednání mezi MPSV ČR a Spolkovým ministerstvem financí SRN o spolupráci při boji proti nelegálnímu zaměstnávání, neohlášené výdělečné činnosti a nelegálnímu najímání příhraničních pracovníků a proti zneužívání sociálních dávek a neodvádění pojistného. Součástí ujednání je i možnost kontroly dodržování pracovněprávních předpisů v případě vyslaných pracovníků. Na návrh české strany ujednání obsahuje také kontrolu příhraničního zneužívání sociálních dávek a neodvádění pojistného.

Česká republika má dále uzavřeno Memorandum o výměně údajů a přeshraniční spolupráci při potírání podvodů při mezinárodním vysílání pracovníků a boji proti nelegálnímu zaměstnávání s Nizozemím. S Francií má Česká republika uzavřenou smlouvu o výměně údajů a spolupráci v oblasti pojistného a potírání zneužívání dávek sociálního zabezpečení.

5. Diskuse

Cílem politiky boje s nelegální migrací je redukce této migrace, obrana proti nelegálnímu usidlování a zaměstnávání cizinců v zemi. Základní otázkou je, zda jsou restriktivní opatření zaměřená na tuto problematiku účinná, zda představují nejlepší možná řešení a zda nejsou příliš nákladná. Přímé nástroje této politiky, hraniční kontroly, byly vstupem České republiky do Schengenského prostoru odstraněny a zbývají pouze nepřímé, jako jsou penalizace zaměstnavatelů najímajících nelegálně cizince, ale i metody založené na kooperaci hostitelských zemí se zeměmi původu nelegálních migrantů. Výzkumná část bakalářské práce potvrzuje, že právě vstup České republiky mezi státy Schengenu způsobil nárůst počtu nelegálně zaměstnaných cizinců na našem území.

Politika boje s nelegální migrací převládá hlavně v těch evropských zemích, které jsou cílovými zeměmi nelegálních migrantů. Základním cílem migrační politiky těchto zemí je útlum nelegálního přistěhovalectví a urychlené vystěhování nežádoucích osob.

Rakousko představuje spolu s Německem první nárazovou zemi pro legální i nelegální migraci občanů nečlenských zemí EU jak z východu, tak z jihu. Například v sousedním Rakousku byly omezeny kvóty možných udělení povolení k pobytu cizinců. Byly zavedeny kvóty limitující počet rodin, jimž je umožněno sjednocení, aby nemohli cizinci řešit situaci přistěhováním na území Rakouska.

Belgie přijala v červnu roku 1996 zákon o vstupu, pobytu, usídlení a deportacích cizinců. Ten zpřísnuje imigrační kontrolu a omezuje vstup a usídlení cizinců z nečlenských zemí EU. Zákon rovněž ukládá větší odpovědnost osobám, které se zabývají přepravou osob a ukládá jim povinnost kontrolovat nejen vstupní doklady cizinců, ale i to, zda mají dost prostředků na pobyt v Belgii.

V současné době by se měl stát zaměřit na otázku, zda i nadále podporovat příchod zahraničních pracovníků do České republiky prostřednictvím pracovních agentur, které těchto osob často zneužívají k vlastnímu zisku. Je nutné přestat o migraci přemýšlet jako o toku lidí, jež lze libovolně regulovat (vydáváním a prodlužováním

pracovních povolení), ale jako o kontinuálním procesu, ve kterém hraje klíčovou roli včasná informovanost cizinců a taková legislativní nastavení, která budou imigrantům zajišťovat rovnoprávnější postavení s občany České republiky.

Cílem bakalářské práce měla být analýza způsobů, kterými porušují nelegálně zaměstnaní cizinci a jejich zaměstnavatelé platné právní předpisy České republiky. Jak je v bakalářské práci uvedeno, jsou to zejména zákony o zaměstnanosti a pobytu cizinců. Nelegální práci se cizinci a jejich zaměstnavatelé dopouštějí nejen přestupků a správních deliktů, ale zaměstnavatelé nově také trestných činů.

Trestní zákoník, účinný od 1. ledna 2011, totiž obsahuje nové trestné činy „neoprávněné zaměstnávání cizinců“ a „napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky“. Dosud za nelegální zaměstnávání cizinců hrozila maximálně pokuta 5 000 000 korun. Tyto trestné činy se netýkají samotných cizinců, ale zaměstnavatelů, kteří cizincům nelegální práci umožní, o trestní odpovědnosti zaměstnanců za výkon nelegální práce se do budoucna neuvažuje.

Kontrolní orgány úřadů práce by měly svou činností zaměřit spíše než na cizince přímo na kontrolu jejich zaměstnavatelů, kteří ze závislé situace cizinců značně profitují. K závislému postavení cizinců na zaměstnavatelích či zprostředkovatelích zaměstnání přispívá velmi nízká informovanost cizinců o jejich právech, neznalost jazyka a v souvislosti s tím jejich zastupování na úřadech a strach ze ztráty zaměstnání.

Dne 14. července 2010 oznámil ministr práce a sociálních věcí Jaromír Drábek plánované priority resortu, týkající se právě problematiky nelegálního zaměstnávání cizinců. Změny by měly nastat v oblasti kontrol prováděných úřady práce. Tyto kontroly by měly podle jeho slov potírat zejména zaměstnávání na černo, které na jedné straně snižuje příjmy, ale na druhé straně zvyšuje výdaje státního rozpočtu. Nové kontroly nebudou probíhat pouze administrativně nad dokumentací zaměstnavatelů, ale pracovníci úřadů práce budou chodit přímo do firem, budou kontrolovat daný stav věci v terénu a porovnávat administrativní evidenci se skutečností. Jen tak lze skutečně odhalit, zda počet lidí na pracovišti odpovídá výkazům zaměstnavatele, což je praxe například sousedního Německa.

Vzhledem k tomu, že v celní správě došlo k přesunutí kompetencí kontrol zaměstnanosti cizinců z oddělení kontrol na oddělení mobilních dohledů, může sloužit bakalářská práce pracovníkům celní správy jako pomůcka při zaškolování do problematiky, která je pro ně neznámá. Přesun kompetence byl logickým vyústěním situace, kdy charakter činnosti mobilního dohledu splňuje předpoklady pro tuto činnost. Očekávejme ale pravděpodobný pokles výkonnosti v této oblasti, protože zkušenosti ve výkonu kontrol zaměstnávání cizinců, co do komunikace s firmami, bude nutno nově vybudovat. Také pokračující ekonomická situace našeho státu bude mít nemalý vliv na dosažené výsledky.

Trendem v oblasti zaměstnávání cizinců bude pokles zaměstnávání cizinců z třetích zemí a větší zaměstnanost cizinců z nedávno přistoupivších zemí EU, zejména Rumunska. Nadále bude zřejmě nejrizikovější skupinou ekonomických činností stavebnictví. Příslušníci Policie a celní správy se musí připravit na stoupající tendenci trestných činů a vzrůstající agresivitu občanů Vietnamu, která je mnohdy podceňována.

6. Závěr

Bakalářská práce na téma „Sociální problém nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice“, ukazuje, že v důsledku nelegálního zaměstnávání cizinců dochází k porušování platných zákonů České republiky, zejména zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších změn a doplňků. Tyto zákony porušují nejen nelegálně zaměstnaní cizinci, ale i zaměstnavatelé, kteří výkon takové práce cizinci umožní, a osoby, které tuto práci cizincům zprostředkují. Počet cizinců majících zájem o zaměstnání nebo podnikání v České republice stále roste. Snad jen v důsledku celosvětové hospodářské krize je zaznamenán mírný pokles tohoto zájmu, který je ale pouze dočasný.

Příčinou migračních pohybů jsou zejména rozdíly v politických, ekonomických a sociálních podmínkách zemí, odkud migranti pocházejí, a zemí, které je přijímají. Nejčastěji je však příčinou pracovní migrace rozdílná úroveň mezd.

Důsledkem nelegálního zaměstnávání cizinců je krácení příjmů České republiky neodváděním plateb do státního rozpočtu a absencí platby zdravotním pojišťovnám.

Zaměstnávání cizinců s sebou ale nese další rizika nejen ve formě trestné činnosti, ale i rizika z pohledu bezpečnosti státu. Cizinci páchají na území našeho státu nejčastěji majetkovou a násilnou trestnou činnost a vyvíjejí aktivity související s nelegální migrací. Je to hlavně způsobeno tím, že po zjištění jejich nelegálního zaměstnání na území ČR a jejich následném potrestání s nimi již žádná firma neuzavře pracovní smlouvu. Cizinec se tím dostává do finanční tísně, kterou řeší nezákonnou činností.

Zvýšení počtu nelegálně zaměstnaných cizinců na území České republiky po roce 2007 je prokazatelně důsledkem vstupu České republiky do Schengenského prostoru. Absence hraničních kontrol vstup na naše území cizincům usnadňuje a nelegální migraci podporuje.

Vzhledem k těmto skutečnostem je nutné rozšířit kompetence celní správy v oblasti kontrol zaměstnávání cizinců. Kompetence by měly umožňovat pracovníkům

celní správy řešit problémy nelegálního zaměstnávání komplexně, bez nekonečného a zdoluhavého předávání poznatků úřadům práce a Policii ČR ke konečnému vyřízení.

V budoucnu plánovaný přesun kontrol zaměstnanosti cizinců na pracovníky oddělení mobilního dohledu přinese nutnost nového proškolení pracovníků a zpočátku zřejmě dojde k poklesu efektivity provedených kontrol. Bakalářská práce může být pracovníkům oddělení mobilního dohledu pomůckou při podrobnějším seznámení s touto problematikou.

7. Seznam použitých zdrojů

1. BRETTELL, C. - HOLLIFIELD, J. F. *Migration Theory*. London and NY: Routledge, 2000. 1st ed. 224 s. ISBN-10: 0415926119.
2. Celní zákon č. 13/1993 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků.
3. *Informační publikace pro cizince Česká republika*. 1.vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, 2009. 95 s. ISBN 978-80-254-5998-0.
4. *Migrační a azylová politika*. [online]. 2009 [cit. 2010-10-07]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/justice-and-home-affairs/migration-and-asylum-policy/migracni-a-azylova-politika-642>>.
5. Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 562/2006, kterým se stanoví kodex společenství o pravidlech upravujících příhraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex).
6. Nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 810/2009, o kodexu Společenství o vízech.
7. Nařízení Rady (EHS) č. 2913/1992, Celní kodex společenství.
8. *Pravidla překračování hranic*. [online]. 2010 [cit. 2010-10-07]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/pravidla-prekracovani-hranic.aspx>>.
9. SAKOVÁ, Tereza. *Usměrňování pracovní migrace aneb kdo má „černého Petra“*. Specializovaný web a fórum Multikulturního centra Praha [online]. 2009 [cit. 2010-10-07]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/temata/pracovnimigrace>>.
10. *Zahraniční zaměstnanost*. [online]. 2000 [cit. 2011-02-22]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/>>.
11. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
12. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.
13. Zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
15. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

16. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
17. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, ve znění pozdějších změn a doplňků.
18. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.
19. Zákon č. 427/2010 Sb.
20. Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.
21. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.
22. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

8. Klíčová slova

Celní úřad

Cizinec

Migrace

Nelegální zaměstnávání

Povolení k zaměstnání

Schengenský prostor

Vízum

9. Přílohy

Okruhy otázek řízených rozhovorů

Úřady práce

- kolik kontrolních akcí zaměřených na nelegální zaměstnávání cizinců bylo provedeno v roce 2009
- které složky státní správy podaly podněty k těmto akcím
- kolikrát byl zjištěn výkon nelegální práce, nebo porušení informační povinnosti vůči úřadu práce
- v jaké výši byly uloženy pokuty v oblasti nelegálního zaměstnávání cizinců
- občané kterých zemí tvoří nejpočetnější skupiny nelegálně zaměstnaných cizinců
- ve kterých oblastech ekonomických činností se nelegálně zaměstnaní cizinci nejčastěji vyskytují

Služba cizinecké policie České republiky

- jak využívají cizinci živnostenský list k legalizaci svého pobytu
- jaké je řešení situace pobývajících i nově příchozích cizinců v souvislosti s hospodářskou krizí a poklesem nabídky trhu práce
- jaká je prevence nelegálního zaměstnávání cizinců v ČR z pozice Ministerstva vnitra
- jak a kde policisté cizinecké policie získávají podněty pro následnou kontrolu zaměstnanosti prováděnou úřady práce
- kolik kontrolních akcí provedla cizinecká policie v součinnosti s úřady práce v roce 2009

- kolik bylo vydáno správních vyhoštění dle zákona o pobytu cizinců č. 326/1990 Sb., v souvislosti s nelegální prací, nebo jejím umožněním či zprostředkováním

Celní úřady

- kolik kontrol zaměřených na nelegální zaměstnávání cizinců bylo provedeno v roce 2009
- kolik jich bylo provedeno v součinnosti jinými složkami státní správy
- jaká byla efektivita těchto kontrol
- ve kterých oblastech ekonomických činností byly kontroly prováděny a s jakými výsledky
- jak jsou zastoupeny národnosti cizinců v počtu zjištěných nelegálně zaměstnaných
- byly v roce 2009 uskutečněny celostátní akce celní správy zaměřené na kontrolu zaměstnanosti cizinců a s jakými výsledky
- jakým způsobem probíhá kontrola zaměstnanosti prováděná příslušníky celní správy

Celní úřad :.....

Adresa :

Č.j.:

V, dne.....

.

Rozkaz č.

k provedení kontroly na úseku zaměstnanosti cizinců v souladu s oprávněním podle § 126 odst. 3 a následujících zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů

V souladu s oprávněním ve smyslu platných právních předpisů, nařizuji provést kontrolu, zda pro kontrolovanou osobu (*na nařízeném místě kontroly*) vykonávají práci cizinci, zda vykonávají práci na základě pracovněprávních vztahů nebo jiné smlouvy a zda ji vykonávají v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, pokud je toto podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, vyžadováno.

Nařízený datum a čas zahájení kontroly :

Místo nařízené kontroly :

Kontrolovaná osoba : *Přesný název/titul,jméno,příjmení*

Sídlo/Bydliště

IC

Kontrolní skupina pro výkon kontroly podle zákona :

Vedoucí kontrolní skupiny - (*titul, hodnost,příjmení, jméno, osobní číslo*)

Členové kontrolní skupiny - (*titul, hodnost,příjmení, jméno, osobní číslo*)

(*titul, hodnost,příjmení, jméno, osobní číslo*)

Celníci zajišťující při kontrole podpůrné činnosti :

(*titul, hodnost,příjmení, jméno, osobní číslo*)

(*titul, hodnost,příjmení, jméno, osobní číslo*)

(*titul, hodnost,příjmení, jméno, osobní číslo*)

Materiálně technické zabezpečení kontroly

Organizační pokyny k provedení kontroly

podpis služebního funkcionáře

.....

Celní úřad :

Adresa :

Č.j :

V, dne.....

PROTOKOL

o kontrole na úseku zaměstnávání cizinců podle § 126 odst. 3 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů

I. Základní údaje :

Datum a čas zahájení kontroly :

Místo kontroly : (úplná a přesná adresa)

Kontrolovaná osoba : *Přesný název/Titul, jméno, příjmení, datum narození*
právnícká/fyzická osoba

Sídlo/místo podnikání

IČ

Místo výkonu práce:

Kontrolní skupina :

Vedoucí kontrolní skupiny - (titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)

Členové kontrolní skupiny - (titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)
(titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)

Celníci zajišťující při kontrole podpůrné činnosti:

(titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)

(titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)

(titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)

Kontrolovanou osobu zastupoval : ...*(jméno oprávněného zástupce, včetně uvedení na základě čeho zastupoval - statutární orgán, plná moc apod., ověření totožnosti – názvy a čísla průkazů totožnosti)*...

Datum a čas ukončení kontroly:

Kontrolovaná osoba, nebo jí zástupce byli před zahájením kontroly poučeni o svých právech a povinnostech a právech kontrolních pracovníků ve smyslu ustanovení §§ 131, 132 a 135 zákona. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů a §§ 11, 14 a 17 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

Poučení k provedené kontrole je nedílnou součástí tohoto protokolu.

II. Zaměření kontroly:

Ověření, zda pro kontrolovanou osobu vykonávají práci cizinci na základě pracovněprávních vztahů nebo jiné smlouvy a v souladu s vydaným povolením

k zaměstnání, pokud je toto podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, vyžadováno.

III. Kontrolované fyzické osoby (cizinci) :

(Jména, příjmení, názvy a čísla průkazů totožnosti kontrolovaných zaměstnanců, víza, státní příslušnost)

IV. Doklady předložené ke kontrole :

(Názvy, označení a specifikace, čísla apod. kontrolovaných dokladů kontrolované osoby, zda byly pořízeny jejich kopie, které pak jsou součástí přílohy protokolu)

V. Kontrolní zjištění :

Protokol musí obsahovat důvod, rozsah a období prováděné kontroly. Dále musí být uvedena přesná citace ustanovení právních předpisů, které byly porušeny s uvedením kdy (doby), kde (na jakém pracovišti) a jaký druh práce jmenovitě uvedení kontrolovaní cizinci (včetně jejich státní příslušnosti) v době kontroly vykonávali, případně i v jakém období tuto práci vykonávali (listinné důkazy např. pracovní výkazy, evidence docházky, pracovní smlouva, dohoda o pracovní činnosti, dohoda o provedení práce, mzdový list, atp.). V protokole musí být uveden přesný název celního úřadu, jména kontrolujících celníků, přesné označení kontrolované osoby, místo a čas provedení kontroly, předmět kontroly, označení dokladů a ostatních materiálů, o které se kontrolní zjištění opírá. Protokol musí podepsat všichni celníci, kteří kontrolu prováděli.

VI. Poučení

Proti protokolu může kontrolovaná osoba dle ustanovení §§ 17 a 18 zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů, podat písemné a zdůvodněné námitky, a to ve lhůtě pěti dnů ode dne seznámení s protokolem, nestanoví-li kontrolní pracovník lhůtu delší. Kontrolní pracovník může o námitkách sám rozhodnout, jestliže jim v plném rozsahu vyhoví, jinak předloží námitky do sedmi dnů od jejich doručení vedoucímu kontrolního orgánu k rozhodnutí. Proti rozhodnutí o námitkách není opravný prostředek přípustný.

Kontrolovaná osoba, nebo jí zmocněný zástupce poučení porozuměl, což stvrzuje svým vlastnoručním podpisem.

Datum :

Podpis:

VII. Seznámení s obsahem protokolu a jeho převzetí:

Odmítnutí zástupce kontrolované osoby seznámit se s kontrolním zjištěním :

Odmítnutí zástupce kontrolované osoby stvrdit svým podpisem seznámení se s kontrolním zjištěním :

Před podpisem bylo v protokolu opraveno nebo jinak změněno :

Protokol o kontrole byl sepsán vmísto....dne, obsahuje ...číslice... (slovy)
číslovaných listů ačíslice...(slovy). příloh...(včetně názvu příloh) a byl zpracován ve
.....číslice....(slovy.....) vyhotoveních.

Za kontrolovanou osobu byl seznámen s obsahem protokolu a převzetí protokolu
potvrzuje:

(Titul, jméno a příjmení, ověření totožnosti – názvy a čísla průkazů totožnosti)

Datum
:.....

Podpis

Kontrolní pracovníci celního úřadu - kontrolní skupina :

Vedoucí kontrolní skupiny - *(titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)*

Členové kontrolní skupiny - *(titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)*
(titul ,hodnost, příjmení, jméno, osobní číslo)

Datum

Podpisy :